

U i T

**NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET**

Det juridiske fakultet

GNU GPL i lys av åndsverkloven

En rettsdogmatisk analyse av forholdet mellom GNU GPL og åndsverkloven

—

Andreas Haldorsen

Liten masteroppgave i rettsvitenskap høsten 2018

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Presisering av oppgaven	1
1.2	Introduksjon til frie lisenser og åpen kildekode	1
1.3	Kildekode, maskinkode og objektkode	2
1.4	Programvarebiblioteker «Libraries».....	2
1.5	Rettskilder og metode	3
1.6	Aktualitet	4
1.7	Avtalerettslige forutsetninger for oppgaven	4
2	Introduksjon til GPL.....	6
2.1	Navngivelse	6
2.2	Videreformidling av lisens	7
2.3	Tilgang til kildekode.....	7
2.4	Modifisert program må offentliggjøres under GPL.....	8
2.5	GPL-lisens og kildekode må overgis gratis ved distribusjon av modifisert GPL-lisensiert verk i objektkode	8
2.6	Sanksjonsmuligheter etter GPL	9
3	GPL i lys av åndsverkloven	9
3.1	Åndsverkloven og dens prinsipper	9
3.1.1	Om begrepet «åndsverk».....	10
3.2	Økonomiske rettigheter	11
3.2.1	Overdragelse av opphavsretten	12
3.3	Ideelle rettigheter	18
3.4	Bearbeidelser	18
3.4.1	Grensedragning mellom selvstendige og uselvstendige verk	19
3.4.2	Selvstendig verk som følge av bruksmåten.....	19
3.4.3	GPL og skillet mellom selvstendige og ikke-selvstendige verk i åvl. § 6	20
3.4.4	Nærmere om den faktiske grensedragningen	21

3.4.5	Bearbeidelse av verksdeler.....	23
3.4.6	Oppsummering	24
3.5	Fellesverk.....	25
3.5.1	Skranken for medopphavsrett.....	25
3.5.2	Medopphavsrett ved senere tiltreden til prosjektet	26
3.5.3	Kravet til samarbeidets innhold.....	26
3.5.4	Konsekvens ved bidragsyting utenfor samarbeid.....	27
3.5.5	Oppsummering	27
3.6	GPLs viruseffekt.....	28
3.6.1	Bearbeidelser	29
3.6.2	Statisk lenking av programvarebibliotek.....	30
3.6.3	Unntak fra hovedregelen	30
3.6.4	Problemet med dynamisk lenking	31
3.6.5	Oppsummering	36
4	Åndsverklovens rekkevidde, verneting, lovvalg og GPL	37
4.1	Riktig verneting	37
4.1.1	Utenfor kontraktsforhold.....	37
4.1.2	Erstatning i kontraktsforhold.....	38
4.1.3	Land utenfor luganokonvensjonens virkeområde	39
4.2	Lovvalg.....	40
4.2.1	Lovvalg for opphavsrettslige spørsmål	40
4.2.2	Oppsummering	40
4.2.3	Lovvalg for kontraktsrettslige spørsmål.....	41
4.3	Oppsummering	42
5	Sanksjonsadgangen i åndsverkloven.....	43
5.1	Erstatningsgrunnlag	44
5.1.1	Rimelig vederlag og erstatning	44

5.1.2	Det «rimelige vederlag»	45
5.1.3	Erstatning for tapet	48
5.1.4	Erstatning svarende til overtrederens nettofortjeneste	49
5.1.5	Fortsettlig og uaktsom overtredelse – dobbelt vederlag.....	50
5.2	Oppsummering	51
6	Avsluttende bemerkninger	52
	Lover	53
	Forskrifter.....	53
	Lovforarbeider.....	53
	Konvensjoner	53
	EU-direktiver og forordninger	53
	Svenske lovforarbeider.....	53
	Rettsavgjørelser fra Høyesterett	53
	Rettsavgjørelser fra EU-domstolen	54
	Rettsavgjørelser fra Sverige	54
	Rettsavgjørelser fra USA	54
	Litteratur.....	54
	Kilder på Internett:	54
	Vedlegg	56

1 Innledning

Med denne oppgaven søker jeg å belyse opphavsrettslige problemstillinger som kan oppstå ved bruk av og brudd på den frie programvarelisensavtalen GNU GPL (heretter omtalt som «GNU GPL»). Som følge av oppgavens tekniske natur vil det i innledningen bli gitt ekstra plass til tekniske beskrivelser. Dette holdes imidlertid til et minimum – dette er trossalt en masteroppgave i rettsvitenskap og ikke i informasjonsteknologi.

1.1 Presisering av oppgaven

Oppgaven ikke er ment som en analyse av GNU GPL. I hovedsak vil oppgaven dreie seg om koblingen mellom GNU GPL og de økonomiske og ideelle rettighetene som går frem av åndsverkloven. Videre vil det være nødvendig å greie ut for hvilke sanksjonsmidler eventuelle forulempede kan påberope som følge av brudd på GNU GPL. Oppgaven vil ikke ta for seg de strafferettslige sidene ved brudd på opphavsretten. Avtalerettslige problemstillinger vil heller ikke drøftes dyptgående. Spørsmål relatert til vanhjemmel ved overdragelse av opphavsrett blir ikke behandlet i oppgaven.

1.2 Introduksjon til frie lisenser og åpen kildekode

GNU GPL er en av mange frie lisenser. Navnet er en forkortelse for Gnu's not Unix General Public License. Den er utgitt av Free Software Foundation (FSF). FSF sin grunnlegger, Richard Stallman, er en kjent pioner innen fri programvare. Andre kjente lisenser er BSD¹, MIT², MPL³ med flere, men disse vil ikke bli behandlet i denne oppgaven. Det som skiller en fri programvarelisensavtale fra andre lisensavtaler er at den frie programvarelisensavtalen gir lisenstakeren tillatelse til å gjøre et lisensiert verk tilgjengelig for allmennheten – både i uendret og modifisert form. Programvare utgitt under fri lisens kalles for fri programvare. Eksempler på slik programvare er Open Office, Adblock, Audacity og Wordpress. Motsetningen kalles for proprietær programvare – det vil si produsenteid programvare. Kjente eksempler er Microsoft Windows og Adobe Photoshop. Utvikleren bak en proprietær programvare bruker opphavsretten til å begrense andres muligheter til å utnytte seg av den. For å få en lisens som tillater bruk av slik programvare må lisenstakeren som hovedregel betale penger. Kjøp av slik lisens gir bare en bruksrett – opphavsretten overdras ikke.

¹ Berkeley Software Distribution

² Massachusetts Institute of Technology

³ Mozilla Public License

Lisenstakeren til en proprietær programvare har ikke rett til å gjøre programvaren tilgjengelig for allmennheten.

Den som mottar program underlagt fri lisens har derimot rett til å gjøre det lisensierte verket tilgjengelig for allmennheten – både i endret og uendret form. Dette forutsetter at lisensvilkårene er overholdt. Frie lisenser er som regel standardiserte og følgelig finnes det langt færre frie lisenser enn proprietære lisenser. At en lisens er «fri» betyr ikke at programvaren er gratis. Imidlertid er det slik at fri programvare som *hovedregel* faktisk er gratis. Grunnen til det er at den første lisenstakeren har anledning til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten uten krav om vederlag. Et krav om vederlag på opphavers side er derfor i de fleste tilfeller uhensiktsmessig. Forretningsmodellen til selskaper som gir ut fri programvare er å tilby tjenester *ved siden av* programvaren. Her kan særlig Wordpress dras frem som et eksempel. Wordpress er et publiseringssystem gitt ut under GNU GPL. Man kan fritt laste det ned og bruke det på egen webserver. Samtidig tilbyr Wordpress kunder hjelp med oppsett og hosting av kundenes nettsider – mot vederlag.

1.3 Kildekode, maskinkode og objektkode

Åpen kildekode regnes som selve grunnsteinen i miljøet for fri programvare. All programvare er skrevet i et av mange forskjellige programmeringsspråk. Dette kalles også for kildekode. En kildekode er en lang rekke komplekse instruksjoner som er ment for datamaskiner. En datamaskin kan imidlertid ikke lese kildekode – en datamaskin arbeider med binærkode, altså en lang rekke siffer bestående av 0 og 1. For at datamaskinen skal kunne utføre instruksjonene må kildekoden kompiles av en kompilator. Kompilatoren «oversetter» kildekoden til objektkode. Objektkoden inneholder for det meste binærkode (også kalt maskinkode), men også informasjon om andre deler som må legges til for at programmet skal bli kjørbart. Slik kompilering er en enveisprosess. Binærkode kan ikke oversettes tilbake til kildekode igjen. Riktignok er såkalt dekompilering mulig, men man vil ikke ende opp med kildekoden. Med mye arbeid vil det være mulig å kunne komme frem til en kildekode nært det originale, men det er ingen enkel oppgave. Det er nødvendig å ha kildekoden for å kunne videreutvikle en programvare, og nettopp derfor er kravet om åpen kildekode så viktig for fri programvare.

1.4 Programvarebiblioteker «Libraries»

Det er særlig når det kommer til bruk av programvarebiblioteker at konflikter relatert til frie programvarelisensavtaler oppstår. Når man skriver et dataprogram kan man velge å skrive

hele koden selv, eller man kan referere til et programvarebibliotek bestående av ferdigskrevne koder. Dette sparer programmereren for mye arbeid, men haken ved slike programvarebibliotek er at de som oftest er underlagt en lisens. Om programvarebiblioteket er proprietært må den som vil nyttiggjøre seg av det som regel måtte betale en lisensavgift. Er biblioteket utgitt under en fri programvarelisens, vil dataprogrammet som nyttiggjør seg av dette som regel måtte være lisensiert under den samme lisensen. Da snakker man om en slags viruseffekt.

Det finnes to måter å nyttiggjøre seg av et programvarebibliotek på. Biblioteket kan være kompilert inn i dataprogrammets eksekverbare fil. Da er det snakk om *statisk linking*. Eller så kan man kompilere inn referanser til programvarebiblioteket i den eksekverbare filen. Programvarebibliotekets instruksjoner blir da hentet og utført først når programmet kjører (på dataspråket i run-time). En slik løsning krever ikke at programvarebiblioteket må offentliggjøres sammen med programvaren. Dette kalles for *dynamisk linking*. Hvilken opphavsrettslig betydning dette har vil jeg komme tilbake til senere i oppgaven.

1.5 Rettskilder og metode

Avhandlingen er en rettsdogmatisk analyse av forholdet mellom GNU GPL og åndsverkloven. Alminnelig juridisk metode legges til grunn for analysen.

Oppgavens tema befinner seg i krysningpunktet mellom obligasjonsrett og avtalerett. Særlig sistnevnte er påvirket av internasjonal rett. Gjeldende norsk lovverk på opphavsrettsområdet er Lov om opphavsrett til åndsverk mv.⁴ – heretter bare åvl. Denne loven trådte i kraft i år, men er i stor grad basert på åndsverkloven av 1961⁵ - heretter åvl. (1961). Åndsverkloven av 1961 var et resultat av et felles nordisk lovsamarbeid mellom Norge, Danmark, Finland og Sverige⁶. Følgelig er åndsverkløvgivningen relativt liklydende de nordiske landene imellom, og derfor vil det være hensiktsmessig å se til nordisk rettspraksis når det kommer til rettsspørsmål på opphavsrettens område som norsk rett enda ikke har løst.

Det er imidlertid ikke bare det nordiske åndsverkløvsamarbeidet som har ført til relativt lik lovgivning de nordiske landene imellom. Som følge av EØS-avtalen har vi inkorporert EU-

⁴ Lov 15. juni 2018 om opphavsrett til åndsverk (åndsverkloven, åvl.)

⁵ Lov 12. mai 1961 om opphavsrett til åndsverk m.v. (åndsverkloven 1961, åvl. (1961))

⁶ Ot.prp.nr.26 (1959-1960)

direktiver relatert til opphavsrett i norsk lovgivning. Herunder blant annet programvaredirektivet⁷ og opphavsrettsdirektivet⁸. Følgelig kan⁹ argumenter som er brukt i EU-domstolen i opphavsrettssaker være relevante å bruke også i saker som går for norsk rett. Da direktivene gjelder i hele EØS-området¹⁰, vil argumenter brukt av domstoler i EØS-land i saker som er relatert til reglene i de nevnte direktivene kunne benyttes som moment for domstolen også her til lands.

Videre finnes det også «globale» opphavsrettsregler. Disse går frem av Bernkonvensjonen¹¹ og TRIPS-avtalen¹². Som følge av at «litterære verk¹³» skal beskyttes i alle landene i Bernunionen, vil det kunne være relevant å se hen til rettspraksis i land som ligger utenfor EØS-området. Om fjerne land har bedre rettsregler for beskyttelse av rettigheter som er sikret gjennom de internasjonale konvensjonene enn oss, bør ikke norsk rett være tilbakeholdne i å se hen til rettspraksis fra disse landene for å finne rettslig relevante argumenter.

1.6 Aktualitet

Grunnen til at jeg velger å skrive om dette temaet er at den nye åndsverkloven ikke nevner åpen kildekode med ett eneste ord. Åpen kildekode er heller ikke nevnt i lovens forarbeider. Det finnes heller ikke norsk rettspraksis der spørsmål rundt åpen kildekode har kommet på spissen. Siden dataprogrammer utgitt under fri lisens sannsynligvis kommer til å bli enda mer vanlig i fremtiden, mener jeg at det har noe for seg å belyse hvilke juridiske problemstillinger det er som kan oppstå i norsk rett når frie lisensavtaler blir misligholdt.

1.7 Avtalerettslige forutsetninger for oppgaven

Siden denne oppgaven rører ved avtalerettslige emner, er det nødvendig å opplyse hvilke avtalerettslige forutsetninger jeg har lagt til grunn for oppgaven.

GNU GPL er en programvarelisensavtale som er utformet på engelsk og tolkningen legger til grunn ordinær engelsk ordlydsforståelse.

⁷ Rådskdirektiv 91/250/EØF av 14. mai 1991 om rettslig vern av datamaskinprogrammer (Programvaredirektivet)

⁸ Europaparlamentets- og rådskdirektiv 2001/29/EF av 22. mai 2001 (Infosoc-direktivet)

⁹ EU-domstolens avgjørelser fra tiden etter at EØS-avtalen ble inngått regnes ikke som bindende for norsk rett. Imidlertid blir argumenter i domsavsigelser også fra tiden etter EØS-avtalens inngåelse brukt i Høyesterett.

¹⁰ EØS-området forstås som EU, Norge, Liechtenstein og Island.

¹¹ Den internasjonale union til vern av litterære og kunstneriske verk (Bernunionen) av 1896, men med revisjoner i 1908, 1914, 1928, 1948, 1967 og 1971.

¹² Avtalen om handelsrelaterte sider ved immaterielle rettigheter av 1994 (TRIPS-avtalen)

¹³ «Litterære verk» inkluderer også datamaskinprogrammer, jf. TRIPS-avtalen artikkel 10.

Lisensavtalen krever ikke at man eksplisitt aksepterer vilkårene. Avtaleretten krever heller ikke at aksept må forekomme eksplisitt. Dette kan også være underforstått som følge av partenes handlingsmåte. For denne oppgavens del legges det til grunn at vilkårene til GNU GPL er godtatt i det øyeblikket det GPL-lisensierte verket har blitt rådet over på en måte som krever opphavers samtykke.

2 Introduksjon til GPL

GPL er en programvarelisensavtale som er skrevet av Free Software Foundation. Denne oppgaven dreier seg om GPLs tredje versjon. FSF har imidlertid forfattet flere forskjellige programvarelisensavtaler. Av de alternative lisensene er det særlig GNU Lesser Public License (LGPL) som er populær – dette som følge av at den har mindre strenge vilkår enn GPL. De alternative lisensene vil ikke bli behandlet i denne oppgaven.

Følgende krav må være oppfylt for at en skal kunne offentliggjøre kopier av GPL-lisensiert verk for allmennheten:

- Opphaverne bak verket må navngis¹⁴
- Det må opplyses om at programmet er lisensiert under GPL¹⁵
- Mottakere av programmet må få tilgang til dets kildekode¹⁶

I tillegg til dette må følgende vilkår være oppfylt for at man skal kunne offentliggjøre en modifisert versjon av et program utgitt under GPL:

- Modifiserte program må offentliggjøres under GPL¹⁷
- Tilgang til kildekoden og lisens må overgis gratis ved distribusjon av modifisert program¹⁸

2.1 Navngivelse

Under GPL punkt 4 står det at kopier av programmets kildekode må inneholde en «appropriate copyright notice». GPLs punkt om navngivelse stemmer overens med åndsverklovens § 5 om ideelle rettigheter. I så måte utgjør et brudd på dette vilkåret også et brudd på åndsverkloven. Selv om motivasjonen for å ville bli navngitt kan være helt ideelt, er det ikke utenkelig at det kan ligge personlige økonomiske motiver bak. Om det frie programmet ender opp med å bli anerkjent, vil eventuelle bidragsytere kunne bli oppdaget. Følgelig kan det bidraget en programmerer gjorde for et åpent prosjekt føre til at denne personen blir headhunted for en betalt stilling. Denne muligheten eksisterer kun om bidragsyterne blir navngitt, og nettopp derfor er slik navngivelse et ubetinget krav for å kunne utnytte et program utgitt under GPL.

¹⁴ GPL v.3.0 punkt 0 siste avsnitt og punkt 4

¹⁵ GPL v.3.0 punkt 4

¹⁶ GPL v.3.0 punkt 4

¹⁷ GPL v.3.0 punkt 5 bokstav c

¹⁸ GPL v.3.0 punkt 6

2.2 Videreformidling av lisens

Videre følger det av GPL punkt 4 at man ved offentliggjøring til allmennheten må:

«keep intact all notices stating that this License and any non-permissive terms added in accord with section 7 apply to the code; keep intact all notices of the absence of any warranty; and give all recipients a copy of this License along with the Program».

Begrunnelsen for en slik bestemmelse er at senere mottakere av programmet skal vite at det er lisensiert under GPL. Om de ikke vet det, har de heller ikke kunnskap om at de har lov til å bygge på programmet og offentliggjøre både original og deres bearbeidelse for allmennheten.

2.3 Tilgang til kildekoden

Som nevnt i innledningen er tilgang til kildekoden selve grunnsteinen i miljøet for åpen kildekode. Uten åpen kildekode er det i praksis umulig å videreutvikle et program. Derfor stiller GPL krav om at offentliggjøring av dataprogram i objektkode må akkompagneres av dataprogrammets kildekode. I GPLs punkt 6 første ledd står det at:

«You may convey a covered work in object code form under the terms of sections 4 and 5, provided that you also convey the machine-readable Corresponding Source under the terms of this License, in one of these ways:»

Videre følger en oppramsende liste over forskjellige måter lisenstaker kan tilgjengeliggjøre kildekoden på. Det er ikke nødvendig for oppgaven å gå inn på hvilke måter som aksepteres. At kildekoden skal tilgjengeliggjøres går også frem av GPLs fortale hvor det står:

«For example, if you distribute copies of such a program, whether gratis or for a fee, you must pass on to the recipients the same freedoms that you received. You must make sure that they, too, receive or can get the source code. And you must show them these terms so they know their rights.»¹⁹

¹⁹ GPL v.3.0 Preamble 5. avsnitt

2.4 Modifisert program må offentliggjøres under GPL

Om man bygger på et program utgitt under GPL og offentliggjør modifiseringen, må den til allmennheten offentliggjorte modifikasjonen være lisensiert under GPL. Dette fremgår av GPLs punkt 5:

«You may convey a work based on the Program (...) provided that you also meet all of these conditions: (...) c) You must license the entire work, as a whole, under this License to anyone who comes into possession of a copy. This License will therefore apply (...) to the whole of the work, and all its parts, regardless of how they are packaged. »

Det er særlig bestemmelsen om at verket «as a whole», at hele verket, uansett hvordan det er satt sammen, må lisensieres under GPL, som er gjenstand for diskusjon. Om man tolker ordlyden bokstavelig betyr dette at om man bruker GPL-lisensiert innhold for å bygge opp et annet program, så må det nye programmet lisensieres under GPL – uavhengig av hvor ubetydelig bruken er. Om det kan forstås slik kommer jeg tilbake til under punkt 3.4.

2.5 GPL-lisens og kildekoden må overgis gratis ved distribusjon av modifisert GPL-lisensiert verk i objektkode

Når man distribuerer dataprogram som er lisensiert under GPL i objektkode, må kildekoden bli gjort tilgjengelig for den som får dataprogrammet overgitt til seg. Dette må skje «[at] a price no more than your reasonable cost of physically performing this conveying of source»²⁰. Alternativt kan man tilby «access to copy the Corresponding Source from a network server at no charge»²¹. Et annet alternativ er å tilby objektkoden «from a designated place (gratis or for a charge), and offer equivalent access to the Corresponding Source in the same way through the same place at no further charge»²².

Det er med andre ord fullt mulig å ta betalt for tilgangen til et modifisert GPL-lisensiert verk, men det er ikke anledning til å ta seg ytterligere betalt for tilgang til kildekoden.

²⁰ GNU GPL punkt 6 bokstav b

²¹ GNU GPL punkt 6 bokstav b

²² GNU GPL punkt 6 bokstav d

2.6 Sanksjonsmuligheter etter GPL

Den eneste sanksjonsmuligheten som fremgår av GPL er retten til å terminere en lisenstakers lisens når denne ikke oppfyller GPLs vilkår for bruk. I lisensavtalen står følgende:

«You may not propagate or modify a covered work except as expressly provided under this License. Any attempt otherwise to propagate or modify it is void, and will automatically terminate your rights under this License (...)»²³

«Propagate» er definert slik i lisensvilkårene:

«To “propagate” a work means to do anything with it that, without permission, would make you directly or secondarily liable for infringement under applicable copyright law(...)»²⁴

I praksis betyr dette at GPL lar det være opp til anvendelige (applicable) opphavsrettslige regler å avgjøre hvordan overtrederen skal holdes ansvarlig. Et interessant spørsmål i så tilfelle er hvilket lands opphavsrettslige regler som skal legges til grunn når GPL er brutt. Spørsmål rundt jurisdiksjon og lovvalg behandles under avhandlingens punkt 4.

Det kan imidlertid tenkes at lisensgiver, ved brudd på GPL, kan kreve naturaloppfyllelse. Et slikt krav springer i så fall ut av obligasjonsretten. Hvor villig norsk rett ville vært til å dømme noen til å lisensiere et verk under GPL er imidlertid en problemstilling jeg ikke går inn på i denne oppgaven.

3 GPL i lys av åndsverkloven

I det videre vil jeg behandle de av åndsverklovens bestemmelser som er mest relevant for GPL. Det gis en kort innføring i grunnleggende prinsipper i norsk opphavsrett.

3.1 Åndsverkloven og dens prinsipper

Den viktigste lovgivning i Norge på opphavsrettens område er åndsverkloven. Dagens åndsverklov trådte i kraft så sent som i juli i år. Endringen kom som følge av ønsker om en oppdatering av språk og struktur, men også som følge av den digitale utviklingen. I forarbeidene heter det at «(...) [den digitale] utviklingen [skjer] så fort at ytterligere

²³ GPL v.3.0 punkt 8 første ledd

²⁴ GPL v.3.0 punkt 0 sjette ledd

tilpasninger er nødvendig også i den nye loven»²⁵. Loven er ikke materielt sett likt med den eldre åndsverkloven, men prinsippene som loven bygger på er fortsatt de samme. Det fremgår av forarbeidene at hovedmålet med åndsverkloven er å «sikre rettighetshaverne inntekter»²⁶. Videre står det at hensynet «til rettighetshaverne skal (...) balanseres mot brukernes og samfunnets interesse i å ha tilgang til åndsverk»²⁷. Loven av 2018 tar sikte på å «forenkle bruk av åndsverk» basert på at det skal «være en rimelig balanse mellom de interesser loven skal ivareta»²⁸. Generelt sett søker man med åndsverkloven å gi rettighetshaverne sterkere rettigheter – dette som følge av at rettighetshaverne som regel anses som den svake parten i kontraktsforhandlinger som blant annet angår avtale om bruk av åndsverk.

Åndsverkloven av 1961 var et resultat av et nordisk lovsamarbeid, men den baserte seg også på internasjonale konvensjoner relatert til åndsverk. Dette finner man bekreftelse på ved å lese forarbeidene til den gamle åndsverkloven hvor det står at som «følge av det omfattende internasjonale samarbeid er rettsulikheten i verden i det store og hele mindre på opphavsrettens felt enn på mange andre rettsområder»²⁹. Siden den gangen har Sverige, Danmark og Finland blitt medlemmer av EU, og EU har ikke vært tilbakeholdne med å utforme opphavsrettslig relevante lovregler. Herunder blant annet Infosoc-direktivet, Utleiedirektivet, Følgedirektivet, og det i skrivende stund ikke-vedtatte DSM-direktivet³⁰. Om DSM-direktivet vedtas vil det for øvrig ikke påvirke de konklusjoner som fremgår av denne avhandlingen.

3.1.1 Om begrepet «åndsverk»

Videre er det nødvendig å greie litt ut om hva som er et åndsverk. Dette lar seg ikke avgjøre ved hjelp av ordlydstolkning alene. På dette punktet skilte den norske åndsverkslovgivningen seg fra de andre nordiske åndsverklovene allerede i 1961. Mens man i Sverige og Danmark valgte å bruke benevnelsen «litterære og kunstneriske verk», endte man altså opp i Norge med å bruke åndsverk. Løsningen til våre naboland er likelydende med Bernkonvensjonen. I Norge valgte man i stedet «åndsverk» fordi «betegnelsen [har vist seg] å være et meget brukbart

²⁵ Prop.104 L (2016-2017) side 1

²⁶ Innst.258 L (2017-2018) side 1

²⁷ Innst.258 L (2017-2018) side 1

²⁸ Innst.258 L (2017-2018) side 1

²⁹ Innst.O.nr.XI (1960-1961) Lov om opphavsrett til åndsverk.

³⁰ Forslag til europaparlaments- og rådsdirektiv om opphavsrett i det digitale indre marked, 2017

praktisk begrep både i juridisk teori og i den praksis som har knyttet seg til «åndsverkloven»³¹. Hva som inngår i begrepet «åndsværk» er definert i åvl. § 2.

I denne bestemmelsen heter det at skaperen av et åndsverk har opphavsrett til verket. Videre følger det i paragrafens andre ledd en oppregnende liste av hva som regnes som et åndsverk. Spesielt relevant for denne oppgaven er andre ledd bokstav l. Her er det bestemt at også datamaskinprogrammer er å regne som åndsverk. Datamaskinprogrammer ble imidlertid først inkludert i 1998 – dette som følge av implementeringen av Programvaredirektivet³², men også som konsekvens av at Norge ratifiserte TRIPS-avtalen³³. Denne konvensjonen legger til grunn at datamaskinprogrammer er beskyttet av opphavsrett på samme måte som litterære verk etter Bernkonvensjonen³⁴.

Et spørsmål som det kan oppstå tvil om, er hvor liten innsats det er som skal til før man har med et åndsverk å gjøre. Av andre ledd går det frem at et åndsverk må gi «uttrykk for original og individuell skapende åndsinnset». Denne bestemmelsen var ikke med i den gamle åndsverklovgivningen, men den er å anse som bekreftelse av gjeldende rett³⁵. Når et verk kommer over denne skranken, heter det at verket har oppnådd «verkshøyde». På generelt grunnlag kan man si at skranken for å oppnå dette ikke er høyt, og det hører til de svært sjeldne tilfellene at datamaskinprogrammer ikke tilfredsstiller disse kravene. Drøftelsen rundt skranken for verkshøyde avsluttes derfor her.

3.2 Økonomiske rettigheter

De økonomiske rettigheter som opphaveren har enerett til går frem av åvl. § 3. I bestemmelsens første ledd bokstav a er det slått fast at opphaveren har enerett til å fremstille eksemplarer av åndsverket. Det spiller i utgangspunktet ingen rolle om eksemplaret er av varig eller midlertidig art. Lovens § 4 lister imidlertid opp unntaksregler for visse *midlertidige* eksemplarer, og åndsverklovens kapittel 3 inneholder en lang rekke bestemmelser som avgrensner opphavsretten.

³¹ Ot.prp.nr.26 (1959-1960) side 11

³² Rådsdirektiv 91/250/EØF av 14. mai 1991 om rettslig vern av datamaskinprogrammer

³³ The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS-avtalen)

³⁴ TRIPS-avtalen artikkel 10

³⁵ Prop.104 L (2016-2017) kapittel 14 side 316

Opphaverens enerett gjelder også eksemplarfremstilling av deler av åndsverk. Av åvl. § 3 bokstav b går det videre frem at opphaveren har enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten. Et verk gjøres tilgjengelig for allmennheten hver «enkelt gang det blir utgitt, opplept, fremført, utstilt, kringkastet eller på annen måte gjengitt»³⁶.

3.2.1 Overdragelse av opphavsretten

Av åndsverkloven § 67 går det frem at opphaveren helt eller *delvis* kan overdra sin rett til å råde over åndsverket. Kravet for at et åndsverk skal kunne overdras er at det foreligger en avtale, jf. § 67 annet ledd. Det kan ikke overdras en større rett enn det avtalen «klart gir uttrykk for». Av lovens forarbeider går det frem at «[bestemmelsen] får (...) også anvendelse ved utstedelse av lisenser»³⁷. Og videre heter det at «[overdragelsene] kan også være ikke-eksklusive, slik at de samme rettigheter overdras flere ganger»³⁸. GPL er en avtale som regulerer bruk av åndsverk av andre enn opphaveren selv, og er i stor grad en avtale som innebærer en *delvis* overdragelse av opphaverens eneretter. Med tanke på GPLs system er det klart at det er snakk om å overdra de samme rettighetene flere ganger.

Et interessant spørsmål er om brudd på GPL-vilkårene vil medføre kontraktsrettslige eller opphavsrettslige sanksjoner. Erstatningsinstituttet som fremgår av åndsverkloven krever ikke nødvendigvis at det er oppstått et økonomisk tap for at erstatning skal kunne gis. På obligasjonsrettens område må det derimot foreligge et økonomisk tap for at krav om erstatning skal bli hørt i retten. Av bevismessige grunner er erstatning etter alminnelig obligasjonsrett klart vanskeligere å få enn etter åndsverklovens erstatningsbestemmelser. Om brudd på lisensvilkår kun ville medført kontraktsrettslige sanksjoner ville man gått mot et av hovedformålene til åndsverkloven – nemlig å sikre rettighetshaverne inntekter³⁹. Er det likevel slik at *alle slags* lisensvilkår kan medføre opphavsrettslige erstatningssanksjoner?

Loven er taus når det kommer til dette spørsmålet. Forarbeidene til åvl. (1961) har til en viss grad behandlet denne problemstillingen. Her omtales tilfellet der opphaveren overdrar et eksemplar av et beskyttet verk til noen andre – under vilkår om at eksemplaret ikke blir overdratt videre. Utgangspunktet i norsk rett er imidlertid at et verk som «er solgt eller på

³⁶ Ot.prp.nr.26 (1959-1960)

³⁷ Prop.104 L (2016-2017) side 334

³⁸ Prop.104 L (2016-2017) side 334

³⁹ Prop.104 L (2016-2017) side 9

annen måte overdratt med opphaverens samtykke» kan spres videre blant allmennheten, jf. åvl. § 27. Om slike vilkår fastslår forarbeidene følgende:

«Private forbehold som tas på tvers av åndsverklovens lånebestemmelser gir (...) ikke grunnlag for å anvende åndsverklovens sanksjonsregler skulle forbeholdet bli overtrådt. Slike forbehold og virkningene av dem, reguleres av alminnelige kontraktsrettslige og tingsrettslige regler (...) Etter dette vil eksempelvis en opphavsmann som har overdratt et eksemplar av et offentliggjort verk, ikke kunne påberope sin enerett til spredning etter åndsverkloven § 2 dersom erververen skulle velge å videreoverdra eksemplaret på tross av at opphavsmannen ved overdragelsen har tatt forbehold om at eksemplaret ikke skulle kunne videreoverdras.»⁴⁰

De svenske lovforarbeidene er imidlertid enda tydeligere enn de norske. Som følge av det nordiske lovsamarbeidet i forbindelse med åndsverkloven av 1961 vil disse forarbeidene ha rettslig relevans også i Norge. Av forarbeidene går det frem at:

« (...)villkor av annat slag kunna uppställas vid överlåtelsen. I avtal om utgivning av ett dramatiskt verk i bokform kan sålunda stipuleras, att utgivningen ej får ske förrän verket fått sin premiär på scenen. Överträdes villkor av den art varom hittills varit tal, innebär detta en kränkning av upphovsmannens rätt, och den skyldige drabbas av sedvanlige påföljder enligt 7 kap. Villkor, som icke omdelbart anknyter till förfoganderätten, medför däremot i allmänhet endas s. k. obligatorisk bundenhet för förvärvaren, d.v.s. normalt kan påföljden av en överträdelse endast bli skadestånd. Hit hör ett sådant fall som att en författare förbehåller sig, att verket skall utgives i viss utstyrsel.»⁴¹

De svenske forarbeidene skiller altså mellom opphavsrettslig relevante vilkår, og vilkår som ikke umiddelbart er tilknyttet opphavsretten. Forarbeidene slår fast at brudd på vilkår som ikke er opphavsrettslig relevante kun utgjør kontraktsbrudd. Man må anta at dette gjelder også i Norge. Følgelig er det nødvendig å finne ut om GPLs avtalevilkår er opphavsrettslig relevante.

⁴⁰ Ot.prp.nr.15 (1994-1995) side 85

⁴¹ SOU 1956:25 side 276

3.2.1.1 Navngivelse

Vilkåret om at opphaverne må navngis fremgår ikke bare av GPL, men også av åndsverkloven § 5. Følgelig bør det ikke være tvil om at GPLs vilkår om navngivelse er opphavsrettslig relevant.

3.2.1.2 Videreformidling av lisens

Det følger av åvl. § 68 at videreoverdragelse av opphavsrett som nevnt i § 67 krever samtykke fra opphaveren. Begrunnelsen for denne regelen går frem av forarbeidene til åvl. (1961). Her heter det blant annet at avtaler som angår overdragelse av opphavsrett «så å si uten unntak [vil] være gjensidig bebyrdende» og at hovedregelen er at «ingen kan, uten kreditors samtykke, sette en annen i sitt sted når det gjelder forpliktelser»⁴². Med andre ord stiller paragrafen opp en forbudsrett for opphaveren. Denne forbudsretten må imidlertid kunne ses speilvendt og kunne anses som en rett til å gi påbud om eventuelle lisenstakere ønsker å overdra den lisensierte programvaren videre.

GPL gir tillatelse til at den *delvis* overdratte opphavsretten blir videreoverdratt, *men på vilkår*. Det konkrete spørsmålet i dette tilfellet er om vilkåret om at videreoverdragelser må inneholde videreformidling av GPL kan sies å være opphavsrettslig relevant. Klart må det være at lisenstakeren ikke kan overdra flere rettigheter enn det han selv har som følge av lisensavtalen. Problematisk blir det først når lisenstaker vil overdra *færre* rettigheter enn det som fremgår av lisensavtalen.

Som jeg skrev i punkt 3.2.1 anses det ikke som et opphavsrettslig relevant vilkår å nekte erververen av et lovlig ervervet *eksemplar* av verk å overdra *eksemplaret* videre, jf. åvl. § 27. Imidlertid følger det av norsk rett at konsumpsjon av spredningsretten kun gjelder *fysiske* eksemplarer⁴³. I UsedSoft-saken for EU-domstolen kom man frem til at salg av «brukte» lisenser måtte tillates så lenge den som overdro den brukte lisensen selv mistet tilgang til det lisensierte dataprogrammet⁴⁴. Denne dommen har blitt kraftig kritisert i juridisk teori⁴⁵, og

⁴² Ot.prp.nr. 26 (1959-1960) side 6

⁴³ Prop.104 L (2016-2017) side 122-129

⁴⁴ C-128/11 UsedSoft GmbH v Oracle International

EU-domstolen besluttet at «brukte» lisenser kan overdras videre. Forutsetningen er at den som overdrar lisensen mister muligheten til å nyttiggjøre seg av den lisensierte programvaren.

⁴⁵ Ole-Andreas Rognstad, «Legally Flawed but Politically Sound? Digital Exhaustion of Copyright in Europe after UsedSoft», *Oslo Law Review 01/2014 (Volum 1)*, Oslo 2014

EU-domstolen har senere gått tilbake til hovedregelen om at konsumpsjonsregelen, som den i åvl. § 27, bare gjelder fysiske eksemplarer⁴⁶.

Følgelig kan det ikke påstås at lisenstakers ervervelse av den GPL-lisensierte programvaren i praksis innebærer en konsumpsjon av opphavers spredningsrett. Dette under forutsetning av at lisenstaker erverver en digital kopi. Om han erverver en fysisk kopi står han selvfølgelig fritt til å overdra denne videre. Videre spredning av den *digitale* kopien vil altså i utgangspunktet medføre et brudd på opphavers eneretter. Vilåret om at overdragelse tillates om lisensbestemmelsene blir videreformidlet må anses å være nært knyttet til opphavers eneretter. I tillegg til dette taler også gode grunner for at krav om videreformidling av lisens bør anses som et opphavsrettslig relevant vilkår. For lisensgiver ville det fremstått sterkt urimelig om lisenstaker hadde kunnet behandle GPL som et koldtbord og bare videreformidlet de lisensbestemmelsene som han eller hun likte. En slik løsning ville ødelagt hele systemet som åpen kildekode er basert på. For lisensavtaler som GPL må det derfor være snakk om et prinsipp om at bordet fanger. Enten overdrar man programvaren med *alle* lisensbestemmelsene, eller så overdrar man den ikke i det hele tatt. Følgelig må det antas at konklusjonen under dette punktet ikke hadde blitt annerledes om konsumpsjonsregelen også hadde virket på digitale eksemplarer. Jeg er til slutt kommet til at kravet om videreformidling av lisens er å anse som et opphavsrettslig relevant vilkår. Således vil et brudd på dette vilåret kunne sanksjoneres etter åndsverklovens erstatningsbestemmelser.

3.2.1.3 Tilgang til kildekoden

Som nevnt under punkt 2.3 må senere mottakere av dataprogram lisensiert under GPL få tilgang til dets kildekode. Spørsmålet i dette tilfellet er om dette kan anses som et opphavsrettslig relevant vilkår. Akkurat som med vilåret om videreformidling av lisens som diskutert under forrige punkt, utgjør et slikt krav et påbud fra opphaveren. Kan dette påbudet springe ut av en forbudsrett som opphaver har jf. åndsverkloven?

I åvl. § 67 andre ledd står det:

«Ved overdragelse av opphavsrett skal opphaveren ikke anses for å ha overdratt en mer omfattende rett enn det avtalen klart gir uttrykk for.»

⁴⁶ C-419/13 Art & Allposters International BC v Stichting Pictoright

Denne bestemmelsen er blant annet ment å dekke de tilfellene der man for eksempel til ett forlag har overdratt retten til å utgi en bok på *engelsk*, mens man til et annet forlag har overdratt retten til å utgi boken på *norsk*. Regelen var tydeligere i den gamle åndsverkloven hvor det i § 39a stod:

«Har opphavsmannen overdratt rett til å bruke verket på en bestemt måte eller ved bestemte midler, har erververen ikke rett til å gjøre det på andre måter eller ved andre midler.»

Av forarbeidene følger det at ordlydsendringen ikke innebærer en materiell endring⁴⁷.

Som følge av denne bestemmelsen er det klart at opphaver har rett til å spalte retten til offentliggjøring av programvaren i to deler – herunder retten til å publisere den i objektkode og retten til å publisere den som åpen kildekode. GPL gir rett til offentliggjøring av begge, men ved offentliggjøring av programvare i objektkode må kildekoden gjøres tilgjengelig.

Utgangspunktet, jf. åvl. § 3, er at opphaver har enerett til offentliggjøring for allmennheten. Følgelig er det klart at opphaveren har forbudsrett når det kommer til offentliggjøring av hans verk. Offentliggjøring i form av objektkode er derfor noe opphaver i utgangspunktet kan forby, men som opphaver da gjennom GPL har tillatt *om* tilgang til kildekoden følger med. Påbudet er så nært knyttet til opphavers forbudsrett at man må se dem under ett. Altså at offentliggjøring av objektkode *og* kildekode *sammen* er å anse som en *enkelstående* måte å bruke verket på – og at det *bare* er denne bruksmåten GPL gir rett til. Retten til å kun måtte offentliggjøre objektkode er en *større* rett enn det GPL klart gir uttrykk for, og er noe som opphaver har anledning til å forby. Kravet om at kildekoden må gjøres tilgjengelig må som følge av dette anses som et opphavsrettslig relevant vilkår. Brudd på denne kan derfor sanksjoneres etter åndsverklovens erstatningsbestemmelser.

3.2.1.4 Modifiserte program må offentliggjøres under GPL

Som beskrevet under punkt 2.4 er et av GPL-vilkårene at modifiserte dataprogram blir lisensiert under GPL om disse offentliggjøres. Dette betyr at lisenstakere må lisensiere *bearbeidelser* av GPL-lisensierte verk under GPL om disse skal tilgjengeliggjøres for allmennheten. Problemstillingen rundt grensdragningen mellom selvstendige og uselvstendige er særlig interessant og blir behandlet under punkt 3.4. Spørsmålet under dette

⁴⁷ Prop.104 L (2016-2017) side 230

punktet er imidlertid om en lisensieringsplikt av modifisert verk kan antas å være opphavsrettslig relevant.

Reglene rundt bearbeidelser fremgår av åvl. § 6 og særlig interessant er første ledd. Her er det bestemt at den som bearbeider et åndsverk har opphavsrett til bearbeidelsen i den skikkelsen som den fremstår. Imidlertid kan den som innehar slik opphavsrett ikke råde over dette i strid med opphavsretten til originalverket. Det vil si at opphaveren til originalverket kan forby at bearbeidelsen offentliggjøres for allmennheten, jf. åvl. § 3. Opphaveren har altså en forbudsrett. Følgelig vil det være tillatelig for opphaveren å stille opp vilkår for at eventuelle lisenstakere skal få lov til å offentliggjøre sine bearbeidelser av den GPL-lisensierte programvaren. Forbudet anses som borte så snart lisensvilkårene er oppfylt. Om vilkårene ikke er oppfylt har bearbeidelsen blitt rådet over på en måte som er i strid med opphavsretten til originalverket, og følgelig foreligger det et opphavsrettsbrudd. På bakgrunn av dette er jeg kommet frem til at vilkåret om at modifiserte program må offentliggjøres under GPL er et opphavsrettslig relevant vilkår.

Det samme må antas å gjelde fellesverk der flere bidragsyttere i lag har bidratt til et GPL-prosjekt. Offentliggjøring av fellesverk krever samtykke fra alle opphaverne, jf. åvl. § 8, og opphaver til det GPL-lisensierte verket har anledning til å forby slik offentliggjøring så lenge GPL-vilkårene ikke er oppfylt. Jeg kommer tilbake til spørsmål rundt fellesverk under punkt 3.5.

3.2.1.5 GPL-lisens og kildekoden må gis gratis ved offentliggjøring av modifisert GPL-lisensiert verk i objektkode

Ved overdragelse av GPL-lisensiert verk i objektkode må kildekoden og GPL-lisens følge med *gratis*. Om kildekoden produseres *fysisk*, eksempelvis på en minnepenn, er det anledning til å ta seg betalt for kostnaden til *produksjonen*. Det er viktig å presisere at GPL ikke stiller opp noen hindre for å kreve betaling for programmet i objektkode. Spørsmålet under dette punktet er imidlertid om forbudet mot å ta seg betalt for GPL-lisens og kildekode kan anses å være opphavsrettslig virksomt.

Åndsrett er en formuerett, og som med eierne av andre formueretter kan innehaveren av en immaterialrett kreve vederlag om han velger å overdra retten han sitter på. Velger han derimot å lisensiere et åndsverk som han eier under GPL, frasier han seg samtidig retten til å kreve vederlag for lisens og kildekode. Det kan neppe argumenteres for at forbudet mot krav om

vederlag springer ut av åndsverkloven, da den forbyr en naturlig rett man har som innehaver av et formuesgode. I så måte kommer regelen som er diskutert under punkt 3.2.1 inn her. Private forbehold som tar på tvers av åndsverklovens bestemmelser kan ikke sanksjoneres etter åndsverklovens regler. Konklusjonen er derfor at forbudet mot å kreve vederlag for GPL-lisens og kildekoden ikke er opphavsrettslig relevant.

3.3 Ideelle rettigheter

Åndsverklovens § 5 regulerer opphaverens ideelle rettigheter. Viktigst er bestemmelsens første ledd hvor det går frem at opphaveren skal navngis ved fremstilling og tilgjengeliggjøring som «god skikk tilsier». Såkalt «god skikk» varierer gjerne mellom forskjellige medium. Krav om opphaverens navn i bylinen under et fotografi er gjerne enkelt å få til. Når det kommer til datamaskinprogrammer må navngivelsen bli plassert et annet sted, og dette skjer som regel i kildekoden. Med andre ord det er ikke noe krav i loven om at programmerers navn må stå nederst i hjørnet når man kjører hans eller hennes programvare på en datamaskin.

3.4 Bearbeidelser

Det er særlig når det kommer til bearbeidelser og fellesverk at interessante problemstillinger relatert til GPL oppstår. Under dette punktet drøfter jeg samspillet mellom åndsverkloven og GPL når det kommer til bearbeidelser av GPL-lisensierte verk, mens jeg under punkt 3.5 vil behandle problemstillinger relatert til GPL og fellesverk.

Reglene rundt bearbeidelser går frem av åvl. § 6. Den som bearbeider eller overfører et åndsverk til en annen litterær eller kunstnerisk form får opphavsretten til verket i den nye formen. Likevel har ikke opphaveren til det nye verket anledning til å råde over verket på en måte som strider med originalopphaverens eneretter etter § 3. Opphaveren til originalen har imidlertid ikke anledning til å råde over det bearbeidede verket.

Det er likevel anledning til å benytte seg av eksisterende verk for å skape nye og «selvstendige» verk. I § 6 andre ledd heter det at:

«Opphavsrett er ikke til hinder for at det skapes nye og selvstendige verk gjennom å benytte eksisterende verk. Opphavsretten til det nye verket er i så fall ikke avhengig av opphavsretten til originalverket.»

3.4.1 Grensedragnin mellom selvstendige og uselvstendige verk

Grensa mellom selvstendige og uselvstendige verk er vanskelig å dra, og er ofte gjenstand for konflikt. Først og fremst må det selvstendige verket gi uttrykk for original og individuell skapende åndsinnset, jf. åvl. § 2. Man snakker som regel om en originalitet når man anser det som usannsynlig «at en annen opphavsmann ville ha frembrakt et identisk verk, og i hvilken grad den som har frembrakt verket, har stått overfor valgmuligheter»⁴⁸. Det selvstendige verket må videre være så fjerntliggende at det ikke står i et avhengighetsforhold til originalverket. For den selvstendige bearbeidelsens del må altså det faktum at det bygger på et annet verk komme i bakgrunnen når det kommer til åndsuttrykket som bearbeidelsen gir.

Dette betyr imidlertid ikke at verk som rent *faktisk* bygger på andre verk *kan* anses som *selvstendige*. Da snakker man som regel om *fri* benyttelse. I den danske åndsverkslovgivningen som er tilnærmet likelydende med den norske heter det at:

«Ophavsretten til et nyt og selvstændigt værk, som er frembragt gennem fri benyttelse af et andet, er ikke afhængig af ophavsretten til det oprindelige værk.»⁴⁹

Det fremgår av forarbeidene til den nye norske åndsverkloven at departementet tvilte på at benevnelsen «fri benyttelse» innebar noen vesentlig materiell forskjell mellom den danske og norske lovgivningen. Departementet endte opp med å ikke medta bestemmelsen om «fri benyttelse» da de mente «at uttrykket «fri benyttelse» kan gi inntrykk av at bruken av det eksisterende verket må ha grunnlag i en av lovens fribruksbestemmelser»⁵⁰.

3.4.2 Selvstendig verk som følge av bruksmåten

Et eksempel på *fri* benyttelse er parodier. En parodi bygger beviselig på et annet åndsverk og er en «latterliggjørende etterligning av et kjent seriøst kunstverk (...)»⁵¹. Det er imidlertid ikke nødvendigvis det faktum at det er en parodi som gjør at den er å anse som et selvstendig verk. I stedet er det «måten disse blir brukt på, samt formålet med bruken, [som] kan medføre at det blir skapat et selvstendig verk»⁵². Ragner Knoph skriver bl.a. dette om parodier:

⁴⁸ Rt. 2007 s. 1329 (44)

⁴⁹ Lov om ophavsret §4 stk. 2

⁵⁰ Prop.104 L (2016-2017) side 51 punkt 3.7.5

⁵¹ Bokmålsordboka <https://uib.ordbok.no>

⁵² Ole-Andreas Rognstad, *Ophavsrett*, Oslo 2009, side 144

«[Skjønt at] det kan være uomtvistelig at [parodier/karikaturer] gjengir det originale åndsverk i deres vesentlige drag (...) er det nemlig ikke hensikten å drive utilbørlig konkurranse med opphavsmannen, ved å tilegne sig hans åndsverdier og slå mynt på dem. Snarere tvert imot.»⁵³

Det viktige momentet her er at bearbeidelsen som man påstår at er et selvstendig verk ikke kan drive utilbørlig konkurranse med opphaveren til originalverket.

Rognstad modifierer denne setningen noe og skriver at om endringene, forvrengningene, det komiske eller det satiriske står i forgrunnen – taler dette for at man har med et selvstendig verk å gjøre. Og i motsatt fall, om det er utnyttelsen av verket som står i forgrunnen – da snakker man om en ikke-selvstendig bearbeidelse⁵⁴.

Klart nok kan det vanskelig tenkes at man kan påberope seg at en bearbeidelse av et *dataprogram* er en parodi. Imidlertid kan det tenkes at den som bearbeider et dataprogram vil påberope seg at det er snakk om *fri* benyttelse ved hjelp av de samme momentene som for parodier. Herunder blant annet momentet om at bearbeidelsen ikke driver utilbørlig konkurranse mot originalverket.

3.4.3 GPL og skillet mellom selvstendige og ikke-selvstendige verk i åvl. § 6

GPL inneholder eksplisitte koblinger til opphavsretten, og i versjon 2 av GPL kommer koblingen eksplisitt til uttrykk:

«"work based on the Program" means either the Program or any derivative work under copyright law: that is to say, a work containing the Program or a portion of it, either verbatim or with modifications and/or translated into another language.»⁵⁵

For ordens skyld er det verdt å nevne at «derivative» oversettes til «derivat» på norsk. Et derivat er noe som er avledet av noe annet. Konkret i dette tilfellet menes altså et *avledet verk*. Den norske benevnelsen for det samme er *bearbeidelser*.

⁵³ Ole-Andreas Rognstad, *Opphavsrett*, Oslo 2009, s. 144 Sitat fra Åndsretten av Knoph 1936 s. 565

⁵⁴ Ole-Andreas Rognstad, *Opphavsrett*, Oslo 2009, side 145

⁵⁵ GPL v.2.0 punkt 0

Spesielt er det uttrykket «any derivative work *under copyright law*» (min kursivering) som er verdt å merke seg. I den gjeldende GPL (versjon 3) står følgende:

«To “modify” a work means to copy from or adapt all or part of the work in a fashion requiring copyright permission (...)»⁵⁶

Om et verk er modifisert på måten som beskrives i sitatet over, er konsekvensen at det modifiserte verket skal lisensieres under GPL, jf. GPL punkt 5 bokstav c. «Adapt» er verbformen av «adaptation» som på norsk blir *tilpasning* eller *bearbeidelse*. Jamfør GPL betyr å modifisere («modify») et verk det samme som å kopiere eller å bearbeide et verk på en måte som krever tillatelse fra opphaver.

Innehaveren av et eksemplar av et dataprogram har rett til å gjøre endringer i dette, jf. åvl. § 41 første ledd. Dette krever ikke «copyright permission». GPL-bestemmelsen sikter til offentliggjøringsretten som fremgår av åvl. § 3. Å utnytte denne retten krever «copyright permission». Uselvstendige bearbeidelser er som tidligere drøftet avhengig av opphavsretten til originalverket, å offentliggjøre dette krever derfor «copyright permission» - og slik tillatelse gis bare om det bearbeidede verket oppfyller vilkårene som går frem av GPL.

Imidlertid er det slik at bearbeidede verk kan være selvstendige. Et selvstendig verk er ikke avhengig av opphavsretten til originalverket, og krever derfor ikke «copyright permission» for at det skal kunne offentligjøres. I slike tilfeller vil reglene i GPL følgelig ikke slå inn.

3.4.4 Nærmere om den faktiske grensdragningen

Som utgangspunkt for vurderingen av om det foreligger en uselvstendig bearbeidelse, kan man ta for seg eksempelet der man ganske enkelt har modifisert kildekoden. Kanskje bytter man ut noen få linjer, eller kanskje bytter man ut mesteparten av den opprinnelige koden. Ved førstnevnte tilfelle må det være snakk om en type bearbeidelse som ikke tilsier at et nytt selvstendig verk har oppstått. Om endringen derimot er tilnærmet total, taler dette for at man har med et selvstendig verk å gjøre. Det er imidlertid bare en presumpsjon – en oversettelse av et dataprogram til et annet programmeringsspråk vil utgjøre en total endring, men vil nok ikke være å oppfatte som et selvstendig verk like lite som en oversettelse av et litterært verk er det.

⁵⁶ GPL v.3.0 punkt 0

Videre kan det være at man ganske enkelt har utvidet den GPL-lisensierte kildekoden slik at dataprogrammet som utgår fra kildekoden får nye funksjoner. Her kan man dra en parallell til tradisjonell litteratur. Det er relativt vanlig å skrive såkalte «spin-offs» som handler om karakterer beskrevet i andre bøker. Dette kalles for variasjonsverk, og slike variasjonsverk kan anses som selvstendige verk forutsatt at vilkårene for selvstendig verk jf. åvl. § 4 andre ledd er oppfylt. Rognstad skriver om variasjonsverk at det er større sjanse for at disse anses som selvstendige verk om disse ikke «i første rekke søker kommersiell nytte av originalverket»⁵⁷. Videre skriver Rognstad at «inngående beskrivelse av litterære figurers karaktertrekk kan hevdes å berøre verkets handlingsforløp og således også dets litterære form». For å trekke en parallell til IT-verdenen igjen, kan man da si at om utvidelsen gjengir sentrale underliggende deler tilhørende originalverket – vil man kunne sammenlikne dette med en gjengivelse av den litterære formen til en bok, en gjengivelse som man må anta at krever originalopphaverens samtykke jf. åvl § 3. Dette avhenger av hvor nært forholdet mellom utvidelsen og originalverket er. Også i dette tilfellet vil momentene som diskutert under punkt 3.4.2 komme inn. Om det bearbejdede verket driver utilbørlig konkurranse mot originalverket, må man være mer tilbakeholden med å fastslå at det foreligger et selvstendig verk.

Det kan også være at man velger å kopiere fra et GPL-verk til et annet verk. Slik kopiering gjør ikke nødvendigvis slik at verket blir uselvstendig. Ideer, konsepter, spillregler, oppskrifter, instruksjonsanvisning, verksdeler som har falt i det fri, elementer som bare kan uttrykkes på en måte mv. er ikke beskyttet av opphavsrett, og følgelig kan disse kopieres uten at dette utgjør brudd på opphavsretten – og følgelig ei heller brudd GPL. Et relevant moment hva kopiering av kodesnutter angår er om kodesnuttene brukes til forskjellige funksjoner. Brukes kodesnuttene til totalt forskjellige ting, taler det i favør av at man ikke burde være for snar med å fastslå at det foreligger en uselvstendig bearbejdelse.. Om funksjonene som utføres er totalt forskjellige, vil man kunne si at det ikke foreligger «utilbørlig konkurranse» som diskutert under punkt 3.4.2, hvilket videre peker i retning av at slik bruk av kodesnutter må anses som tillatelig.

⁵⁷ Ole-Andreas Rognstad, *Opphavsrett*, Oslo 2009, side 146

3.4.5 Bearbeidelse av verksdeler

Videre kan det forekomme at en lisenstaker kun velger å bearbeide *deler* av verk. Verksdeler er beskyttet av åndsverkloven så lenge verksdelene gir uttrykk for original og individuell skapende åndsinnsett, jf. åvl. §§ 2-3 jf. Nummerbanken-dom⁵⁸.

Grunnen til at dette er viktig å ta opp er at et dataprogram gjerne består av mange forskjellige deler – og disse delene er ikke nødvendigvis avhengig av hverandre for at dataprogrammet som helhet skal fungere. Med andre er det fullt mulig å bytte ut eller bearbeide enkeltdeler. Kan det tenkes at man kan bearbeide *en del* av et GPL-lisensiert verk, for så å holde tilbake kildekoden for den bearbeidede delen om denne kan anses som et selvstendig verk?

Det må fremstå som klart at bestemmelsen angående selvstendige bearbeidelser, jf. åvl. § 6 andre ledd også gjelder verksdeler. Om man vurderer den bearbeidede delen *isolert* vil den kunne anses som selvstendig – hvilket i det videre unntar den fra GPL. Problematisk blir det når man offentliggjør bearbeidelsen ved å offentliggjøre dataprogrammet som helhet. I et slikt tilfelle må man vurdere dataprogrammet som helhet. Når man gjør dette kommer man fort frem til at det ikke foreligger en selvstendig bearbeidelse, og når dette ikke foreligger er bearbeidelsen avhengig av originalverkets opphavsrett. For at det ikke skal foreligge opphavsrettsbrudd må man lene seg på GPL. GPL tillater ikke at enkeltdeler skilles ut som selvstendige, men bestemmer i stedet at dataprogrammet må lisensieres under GPL «as a whole», jf. punkt 5 bokstav c. Svaret må derfor bli at deler av GPL-verk ikke kan skilles ut som selvstendige verk når disse offentliggjøres som en del av helheten. Hva som omfattes av «helheten» er diskutert under punkt 3.6.

Følgespørsmålet er da hva som skjer om man offentliggjør en bearbeidet del av et GPL-lisensiert dataprogram uten at man samtidig offentliggjør dataprogrammet som bearbeidelsen er en del av. Som tidligere drøftet er en selvstendig bearbeidelse av en verksdel uavhengig av opphavsretten til originalverket. Konklusjonen er at slik offentliggjøring *i utgangspunktet* ikke innebærer et opphavsrettsbrudd. Dette betyr at bearbeidelsen ikke må lisensieres under GPL for at offentliggjøring skal tillates. Imidlertid kan det være at en slik del *likevel* blir rammet av GPL – for det er jo et derivat selv om det er selvstendig. Dette kommer jeg tilbake til under punkt 3.6 om GPLs viruseffekt.

⁵⁸ Högsta domstolen, NJA 1995 s. 256

Avslutningsvis er det viktig å presisere at dataprogramkode kan blandes sammen til forskjellig tid. Det kan skje på «kildekodelaget» - altså fra grunnen av, det kan skje når kildekoden kompiles (statisk linking), og til sist kan det skje når dataprogrammet kjøres (run-time – dynamisk linking). Avgjørelsen av om det foreligger selvstendig bearbeidelse eller ikke, baserer seg ikke på når kodene ble blandet sammen, men i stedet på i hvor stor utstrekning opphavsrettsbeskyttet materiale, herunder kode, det er som har blitt gjengitt i bearbeidelsen. En flik kode kan være GPL-lisensiert, mens en annen flik kan være et selvstendig verk – det gjør ikke at den ene fliken plutselig er en bearbeidelse av den andre, like lite som to puslespillbiter er bearbeidelser av hverandre.

3.4.6 Oppsummering

Oppsummert kan man si at GPL ikke er til hinder for at det oppstår *selvstendige* verk som er basert på GPL-lisensiert kildekode. Slike selvstendige verk er i utgangspunktet uavhengig av opphavsretten til originalverket. Selv om en del av et dataprogram isolert sett kan anses som et selvstendig verk, berettiger dette ikke en å unnta denne delen fra GPL-lisens om dataprogrammet og delen offentliggjøres som helhet. Offentliggjøres delen uavhengig av dataprogrammet må denne *i utgangspunktet* ikke lisensieres under GPL.

3.5 Fellesverk

Det kan videre også tenkes at et GPL-lisensiert verk har sterkere opphavsrettslig beskyttelse etter åndsverklovens regler om fellesverk.

Mens man ved bearbeidelser kun har opphavsrett til bearbeidelsen, vil man ved fellesverk i utgangspunktet ha opphavsrett til verket i sin helhet. Av lovens § 8 heter det at:

«Er et åndsverk skapt ved felles skapende åndsinnsetts fra flere opphavere uten at den enkeltes bidrag kan skilles ut som selvstendige verk, får de opphavsrett til verket i fellesskap.»

For at det skal foreligge et fellesverk må altså flere kumulative vilkår være oppfylt. For det første må åndsverket være et resultat av «felles skapende åndsinnsetts fra flere opphavere». Med dette menes det at åndsverket må være skapt i *samarbeid* mellom opphaverne⁵⁹, og samarbeidspartnere som ønsker å være del av fellesverket må ha «bidratt til å gi verket det preg av individuell, skapende åndsinnsetts som gjør verket til et åndsverk»⁶⁰. De som bare har medvirket og ikke latt sitt åndsavtrykk komme til syne i fellesverket anses ikke som medopphavere. Som det fremgår av ordlyden må åndsverket være «skapt» ved felles åndsinnsetts. Medvirkere hvis innsats har bestått av «ideer, kritikk, stimulans og annen» hjelp er ikke å regne som medopphavere til fellesverket⁶¹.

3.5.1 Skranken for medopphavsrett

Loven er imidlertid taus om *hvor mye* det er som skal til før man får medopphavsrett til fellesverket. Til dette har departementet uttalt følgende:

«Enkelte typer fellesverk kan ha mange opphavere. En rekke personer kan ha bidratt til verket på ulike måter. I den forbindelse kan det bli spørsmål om den enkeltes bidrag kvalifiserer til opphavsrett i fellesverket. Men forutsatt at flere har ytt bidrag *som kvalifiserer til opphavsrett*, kan departementet ikke se at lovgivningen bør skille mellom de enkelte medopphavere når det gjelder råderetten over fellesverket.

Departementet mener at det er nærliggende at alle som er å anse som opphavere til

⁵⁹ Ole-Andreas Rognstad, *Opphavsrett*, Oslo 2009, side 127

⁶⁰ Ole-Andreas Rognstad, *Opphavsrett*, Oslo 2009, side 128

⁶¹ Ole-Andreas Rognstad, *Opphavsrett*, Oslo 2009, side 128

fellesverket, har samme medbestemmelsesrett når det gjelder sentrale disposisjoner over verket.»⁶² (min kursivering)

Følgelig er det lovgivers mening at betydningen og størrelsen på bidraget til fellesverket er irrelevant – så lenge bidraget *kvalifiserer til opphavsrett*, altså at bidraget viser individuell skapende åndsinnsetning. Delene som de enkelte medopphavere bidrar med til fellesverket må ikke kunne skilles fra hverandre på en måte som gjør at enkeltbidragene kan skilles ut og fremstå som *selvstendige* verk som står på egne ben.^{63 64}

3.5.2 Medopphavsrett ved senere tiltreden til prosjektet

Vilkåret om at det må foreligge *samarbeid* mellom opphaverne kan for åpne programvareprosjekter tenkes å være tidvis vanskelig. Det er ikke uvanlig at folk hopper av og på prosjekter, og det kan videre tenkes at enkelte bidragsytere kommer til sent i utviklingen av programmet. Hva sistnevnte angår må det fremstå som klart at disse ikke er å anse som medopphavere i fellesverk som er skapt før deres tiltreden i prosjektet. Om en programvare er utgitt i versjon 1.0, og en utvikler blir med i prosjektet og det utgis en versjon 2.0, er resultatet at utvikleren bare kan anses som medopphaver i sistnevnte tilfelle. Dette lar seg illustrere med «spin-off»-parallellen tidligere i oppgaven. Skaperen av et variasjonsverk får jo ikke opphavsrett til verket som variasjonsverket er basert på.

3.5.3 Kravet til samarbeidets innhold

Videre kan det oppstå spørsmål rundt hvilke krav som skal stilles til samarbeidets innhold. Dette legger ikke loven strenge føringer på, og hadde lovgiver gjort det, ville retten fått en vanskelig oppgave å avgjøre stridsspørsmål bestående i om samarbeidets innhold kvalifiserer til opphavsrett i fellesverket eller ikke. Imidlertid må det være en eller annen form for forbindelse mellom opphaverne. Samarbeidet kan være organisert horisontalt der ingen bidragsytere har noen åpenbar organisatorisk lederrolle – eller det kan være organisert vertikalt der en eller flere bidragsytere styrer prosjektet og delegerer arbeid. Det stilles ikke noe krav til faktisk tid brukt på prosjektet for at det skal være snakk om samarbeid⁶⁵.

Når det kommer til deltakere i åpen kildekode-prosjekter, arbeider utviklerne gjerne etter felles fastsatte mål. Det kan være en grei hovedregel å fastslå at de som arbeider etter samme

⁶² Prop.104 L (2016-2017) side 53

⁶³ Ole-Andreas Rognstad, *Opphavsrett*, Oslo 2009, side 127

⁶⁴ Note 7 til § 6 åndsverkloven av 1961 i Norsk Lovkommentar (Rettsdata)

⁶⁵ Note 7 til § 6 åndsverkloven av 1961 i Norsk Lovkommentar (Rettsdata)

mål, i hvert fall som presumpsjon, må antas å arbeide i samarbeid – hvilket i det videre fører til at disse har opphavsrett til fellesverket i *felleskap*.

3.5.4 Konsekvens ved bidragsyting utenfor samarbeid

Hva er så konsekvensen av at man *ikke* har arbeidet i samarbeid? En lisenstaker som arbeider videre på et fellesverk han ikke er en del av, vil kunne offentliggjøre *sin versjon* av fellesverket forutsatt at han oppfyller GPLs vilkår. Lisenstakerens bidrag til prosjektet som lar seg skille ut som *selvstendige* verk kan han offentliggjøre uten GPL-lisens. Dette gjelder imidlertid ikke om han offentliggjør sine bidrag gjennom å offentliggjøre det GPL-lisensierte prosjektet som helhet, jf. konklusjonen under punkt 3.4.6.

De som derimot samarbeider om videreutviklingen av fellesverket vil vanskelig kunne offentliggjøre deler de har bidratt med som selvstendige verk utenfor GPL. Dette fordi det som følge av samarbeidet foreligger et fellesverk, og de enkeltes bidrag til et fellesverk kan ikke skilles ut som selvstendige verk.

3.5.5 Oppsummering

Om det foreligger fellesverk som følge av samarbeid vil ikke enkelte bidragsytere kunne skille ut sine bidrag som selvstendige verk. Den som bidrar utenfor samarbeid har anledning til å skille ut sine bidrag og lisensiere disse under alternativ lisens.

3.6 GPLs viruseffekt

GPL har blitt en standardlisens som er notorisk kjent for å smitte alt det kommer i kontakt med. Følgelig er IT-bedrifter noe tilbakeholdne med å ta borti GPL-lisensiert dataprogramvare. Ved oppkjøp av IT-bedrifter er det ikke uvanlig at det som del av *due dilligence* blir sjekket opp om noen av IT-bedriftens programvarer har benyttet seg av GPL-lisensiert kildekode. Det har også blitt bemerket i litteraturen at GPL-materiale kan oppleves som «kreftsvulst i systemet»⁶⁶.

For å klarlegge hvordan GPL smitter er det nødvendig å gå tilbake til GPL punkt 5 bokstav c hvor det er slått fast at GPL gjelder «the whole of the work, and all its parts, regardless of how they are packaged».

Dette suppleres ytterligere av GPL punkt 1 fjerde avsnitt:

«The “Corresponding Source” for a work in object code form means all the source code needed to generate, install, and (for an executable work) run the object code and to modify the work, including scripts to control those activities. (...) Corresponding Source includes interface definition files associated with source files for the work, and the source code for shared libraries and dynamically linked subprograms that the work is specifically designed to require, such as by intimate data communication or control flow between those subprograms and other parts of the work.»⁶⁷

Om man tar GPL på ordet, heter det at all kildekode som trengs for å kjøre dataprogrammet skal inkluderes under benevnelsen «Corresponding Source». Videre heter det at om man vil offentliggjøre dataprogrammet i objektkode, så må «the whole of the work, and all its parts, regardless of how they are packaged» lisensieres under GPL. I tillegg må «Corresponding Source» gjøres tilgjengelig.⁶⁸

⁶⁶ Olav Torvund, *Hvor fri er fri programvare?*, Oslo 2013 (Utgitt av Lovdata)

⁶⁷ GNU GPL v.3.0 punkt 1 fjerde avsnitt

⁶⁸ Jamfør punkt 6 første avsnitt jf. punkt 5 bokstav c

Imidlertid er det under punkt 5 siste ledd gjort et unntak for det som kalles «aggregate»:

«[A] compilation of a covered work with other separate and independent works, which are not by their nature extensions of the covered work (...) is called an «aggregate» (...)

Om et lisensiert verk utgjør en del av et «aggregate» vil ikke det GPL-lisensierte verket smitte de andre verkene med GPL. Dette forutsetter imidlertid at de ikke-lisensierte verkene ikke er å anse som «extensions», eller utvidelser, av det lisensierte verket. Et praktisk eksempel er der det er mulig å laste ned en komprimert mappe fra Internett. Flere dataprogrammer, programvarebiblioteker og programvareutvidelser kan være komprimert inn i *en* slik mappe. Om et ikke-lisensiert verk kan anses som en utvidelse til et GPL-lisensiert verk og er pakket i den samme mappa som GPL-verket – da smittes det ikke-lisensierte verket av GPL. Hovedregelen i GPL om at hele verket, uavhengig av hvordan det er pakket, skal lisensieres under GPL slår altså inn.

Det interessante spørsmålet her er om GPLs beskyttelse av *helheten* går lengre enn det opphavsretten gir rom for. I det videre vil jeg derfor redegjøre for hvordan smitte *kan* skje. Dette forklares enklest om man legger til grunn følgende test bestående av to steg:

1. Det må i *utgangspunktet* foreligge brudd på opphavsretten, jf. enten åvl. § 3 eller § 5.
2. GPL må kunne nyttes for å beskytte mot rettsforfølgning som følge av brudd på opphavsretten. GPL fungerer da som en trygg havn.

For at noe skal smittes med GPL, må det foreligge bruk av et åndsverk som i *utgangspunktet* bare er tillatt under GPL.

3.6.1 Bearbeidelser

Det må fremstå som klart at uselvstendige bearbeidelser av GPL-verk blir smittet av GPL. Grensedragningen mellom selvstendige og uselvstendige bearbeidelse er behandlet under punkt 3.4.4.

Interessant blir det når man snakker om selvstendige bearbeidelser og andre selvstendige verk. Disse er jo i *utgangspunktet* ikke avhengig av opphavsretten til eventuelle GPL-verk. Som tidligere nevnt stiller GPL krav om at *helheten* skal lisensieres. GPL forutsetter at all kildekode som er nødvendig for at et dataprogram skal kunne kjøre må lisensieres under GPL.

Dette spørsmålet har særlig relevans når det kommer til statisk og dynamisk lenking av programvarebibliotek og disse behandles i det følgende.

3.6.2 Statisk lenking av programvarebibliotek

Konseptet bak statisk lenking er nevnt kort under punkt 1.4, men jeg oppsummerer dette kort her. Ved statisk lenking inkorporerer (kompilerer) man *annen* kode i et større dataprogram. I praksis er det sammenliknbart med å kopiere og lime inn kode fra et dataprogram til et annet. For en parallell til den litterære verdenen, ville det vært det samme som å kopiere kapitler fra Harry Potter inn i Ringenes Herre. Det fremstår som klart at slik kopiering innebærer et inngrep i opphavsretten. Dette synes det også å være en bred oppfatning om i litteraturen. I Chapman Law Review skrives det blant annet at:

«With software utilizing static linking, an actual copy of the GPL code is transcribed verbatim into the larger program. Because the software now contains the GPL code “or a portion of it, either verbatim or with modifications,” the software is now subject to the provisions of the license.»⁶⁹

Ser vi tilbake på to-steps-testen er det klart at slik kopiering i *utgangspunktet* medfører et inngrep i opphaverens eneretter, og at man må bruke GPL som en trygg havn for å unngå å bryte opphavsretten.

Utgangspunktet er altså at en ikke-lisensiert programvare som statisk lenker til et GPL-lisensiert programvarebibliotek blir smittet av GPL.

3.6.3 Unntak fra hovedregelen

Det kan fortsatt tenkes unntak til dette. Hvis den statisk lenkede koden er falt i det fri, eller det er snakk om så lite lenket kode at man kan argumentere for et unntak etter de minimis non curat lex-prinsippet, eller den lenkede koden av andre grunner ikke er beskyttet av opphavsrett, vil ikke dataprogrammet hvor slik lenking er foretatt måtte lisensieres under GPL.

⁶⁹ Joseph A. Chern, ”Testing Open Source Waters: Derivative Works Under GPLv3”, *Chapman Law Review Volume 13*, s. 154

3.6.4 Problemet med dynamisk lenking

Mest problematisk er imidlertid de tilfellene der det foreligger *dynamisk lenking*. Vil slik linking «smitte» hovedverket med GPL? Kan et dataprogram som *dynamisk* lenker til et programvarebibliotek anses å være en bearbeidelse overhodet? Dataprogrammet som lenker *dynamisk* har ikke inkorporert noen deler av den GPL-lisensierte koden (som er i biblioteket) i dataprogrammet – dette blir først inkorporert når programmet kjøres på brukerens datamaskin. Grunnen til at man velger å foreta dynamisk lenking, er at man ønsker å redusere størrelsen på programmet, og at man forutsetter at brukeren allerede har dette tilgjengelig på datamaskinen. Man kan riktignok argumentere for at dataprogrammet baserer seg på koden i det GPL-lisensierte biblioteket, men skal dette føre til at dataprogrammet er å anse som en bearbeidelse etter åndsverkloven? En alminnelig forståelse av ordlyden i § 6 peker i retning av at en bearbeidelse, både uselvstendig og selvstendig, *i det minste* inneholder deler av originalverket. På tidspunktet hvor dataprogrammet blir gjort tilgjengelig for allmennheten er ikke dette tilfellet.

Ved dynamisk lenking blir den GPL-lisensierte koden bare referert til i dataprogrammet – ingen deler av den lisensierte koden blir inkorporert i det nye verket. Siden ingen deler av en annen opphavers originale og individuelle skapende åndsinnsetning kommer til uttrykk, må det i alle fall som utgangspunkt legges til grunn at det ikke foreligger et opphavsrettsbrudd at et ikke-lisensiert program gjennomfører slik lenking.

I en sak fra 1992⁷⁰ bestemte den amerikanske ankedomstolen at en maskinvare kalt Game Genie som ble brukt til å endre koden til videospill i sanntid (run-time), ikke var å anse som et «derivative work». Dette begrunnet retten med det faktum at:

«[a] derivative work must incorporate a protected work in some concrete or permanent form. (...) The Game Genie does not physically incorporate a portion of a copyrighted work, nor does it supplant demand for a component of that work.»

Selv om rettspraksis fra USA har lav vekt som rettskildefaktor i Norge, er argumentene likevel relevante. Et generelt vilkår om at en bearbeidelse *i alle fall* må inneholde en del av originalverket virker ikke urimelig.

⁷⁰ Lewis Galoob Toys, Inc. v. Nintendo of America, Inc.

3.6.4.1 Uttalelser fra forfatterne av GPL

Forfatterne av GPL, Free Software Foundation, er av den oppfatning at dynamisk linking fører til at dataprogrammet som foretar slik linking er å anse som et «derivative work» av det GPL-lisensierte biblioteket. På deres nettsider, men ikke som en del av lisensbestemmelsene, står følgende:

«Linking a GPL covered work statically or dynamically with other modules is making a combined work based on the GPL covered work. Thus, the terms and conditions of the GNU General Public License cover the whole combination.»⁷¹

Videre skriver FSF at:

«If the main program dynamically links plug-ins, and they make function calls to each other and share data structures, we believe they form a single combined program, which must be treated as an extension of both the main program and the plug-ins.»⁷²

Verdt å merke seg er at FSF sine uttalelser har liten betydning når det kommer til forståelsen av GPL – da de ikke er part i avtalene mellom lisenstaker og lisensgiver, og det er usikkerhet om FSF sine uttalelser kan regnes som en forutsetning som lisensavtalen bygger på. I det nevnte utdraget påstår FSF at to dataprogrammer som er *dynamisk* lenket til hverandre er å anse som *ett* dataprogram. Richard Stallman, en av personene bak FSF, har videre uttalt at FSF er av den oppfatning at om det er klart at de to programmodulene er designet til å kjøre sammenlenket, så må de to modulene behandles som ett program under GPL.⁷³ Det som imidlertid kan leses av FSF sine uttalelser er at de har en veldig vid tolkning av «derivative work» som det neppe er rom for, verken etter GPLs vilkår eller åndsverkloven.

Linus Torvalds, skaperen bak Linux, som også er en autoritet i miljøet for åpen kildekode, er av den oppfatning at det har lite å si om lenkingen er *statisk* eller *dynamisk* – han mener heller at man må se hen til om programmene *hver for seg* kan oppfattes som selvstendige verk.⁷⁴

⁷¹ <https://www.gnu.org/licenses/gpl-faq.html#GPLStaticVsDynamic> besøkt 6.11.2018 kl. 04:23

⁷² <https://www.gnu.org/licenses/gpl-faq.html#GPLPlugins> besøkt 6.11.2018 kl. 04:27

⁷³ <http://fsfe.org/campaigns/gplv3/torino-rms-transcript.en.html> besøkt 11.11.2018 kl. 20:50

⁷⁴ <https://lkml.org/lkml/2006/12/17/79> besøkt 11.11.2018 kl. 20:49

3.6.4.2 Rører dynamisk lenking ved opphavsretten knyttet til det lenkede verket?

Tar man frem den tidligere nevnte to-steps-testen for å se om GPL får anvendelse, må man spørre seg om *dynamisk lenking* fører til at det i utgangspunktet foreligger et opphavsrettsbrudd etter den norske åndsverkloven. Foreligger det ikke noe brudd, er det heller ikke nødvendig med GPL som en trygg havn. Som tidligere nevnt foreligger det ved *dynamisk lenking* kun en referanse til et annet GPL-lisensiert verk. For å dra nok en parallell til litteraturverdenen, kan dynamisk lenking sammenliknes med referanser i bøker som ber leseren om å oppsøke en kilde for å fordype seg ytterligere om et tema. Slik referering gjør ikke at teksten hvor slik referanse foreligger plutselig blir avhengig av opphavsretten til den refererte kilden. At et ikke-lisensiert verk er dynamisk lenket til et GPL-verk fører i utgangspunktet ikke til at det foreligger et inngrep i opphavsretten til GPL-verket – følgelig feiler dynamisk lenking to-steps-testen.

Et annet relevant moment, som jeg nevnte under drøftelsen av bearbeidelser under punkt 3.4.2, er at om bearbeidelsen driver utilbørlig konkurranse med originalverket – så taler dette for at det ikke er snakk om en fri benyttelse av annet åndsverk som loven gir rom for, jf. åvl. § 6. Vil et dataprogram som er dynamisk lenket til et verk lisensiert under GPL, for eksempel et programvarebibliotek, drive utilbørlig konkurranse mot dette? For at dette skal være tilfellet, så må programmet som driver med slik lenking fortrenge markedsposisjonen til det dynamisk lenkede verket. Dataprogrammet som bedriver slik lenking fører i praksis til at *flere* må skaffe seg den lenkede programvaren – hvilket fører til en konklusjon om at slik dynamisk linking fører til *økt* etterspørsel. Altså er det snakk om det stikk motsatte av en eventuell fortrenghet. Dette må anses som et sterkt argument for at dynamisk lenking ikke kan anses som brudd på opphavsretten. Følgelig vil heller ikke programvaren som lenker slik bli smittet av GPL.

Dynamisk lenkede programvarebibliotek havner også som regel fullstendig i bakgrunnen når det kommer til det helhetlige dataprogrammet. Det er usannsynlig at det er det GPL-lisensierte biblioteket som vil virke salgsdrivende for det eventuelle dataprogrammet som nyttiggjør seg av det.⁷⁵ Dette må også anses som et argument som taler for at dynamisk lenking ikke utgjør et brudd på opphavsretten.

⁷⁵ Ole-Andreas Rognstad, *Opphavsrett*, Oslo 2009, side 145

Konklusjonen må derfor bli at dynamisk lenking til GPL-lisensiert programvarebibliotek, *i utgangspunktet*, ikke fører til at det lenkende programmet blir smittet av GPL.

3.6.4.3 Header-filer som smittebærere

Et annet relevant problem hva dynamisk lenkede programvarebiblioteker angår, er at slik dynamisk lenking *ofte* forutsetter at man har kopiert inn såkalte *header*-filer i den kompilerte koden. Det vil si at header-filen må offentliggjøres med programmet. Header-filer gir instruksjoner om hvor i det lenkede biblioteket de ønskede funksjonene befinner seg. Illustrativt kan dette beskrives slik:

I den ikke-lisensierte koden er det skrevet «juridisk fakultet». Når programmet kjøres blir adressen til juridisk fakultet hentet ut av header-filen. Juridisk fakultet blir derfor byttet ut med «Universitetet i Tromsø, Teorifagsbygget Hus 4, 3. etasje». Operativsystemet vet nå hvor det må gå i det lenkede biblioteket for å finne funksjonen som ønskes kjørt. Disse header-filene er også lisensiert under GPL, og spørsmålet er derfor om inkorporering av disse filene i dataprogrammet som søkes unntatt GPL vil utgjøre et opphavsrettsbrudd. Jamfør testen over vil et opphavsrettsbrudd føre til at man må inn under GPL for å søke beskyttelse.

Tidligere i oppgaven har jeg nevnt at opphavsretten ikke omfatter ideer, konsepter, spillregler, oppskrifter, instruksjonsanvisning, verksdeler som har falt i det fri eller elementer som bare kan uttrykkes på en måte m.fl. Header-filer beskriver ofte, men ikke alltid, bare strukturen til verket det lenkes til. Spørsmålet er om dette kan anses som instruksjonsanvisning eller liknende, hvilket i det videre fører til at det ikke er beskyttet av opphavsrett. Om header-filen ikke gir uttrykk for «original og individuell skapende åndsinnsett», jf. åvl. § 2, er den heller ikke beskyttet *som åndsverk*.

Det kan imidlertid tenkes at en header-fil, som jf. analogien består av en lang rekke adresser, kan anses som en database. Databaser er beskyttet etter åndsverkloven § 24. Kravet er at innsamling, kontroll eller presentasjon av databasens innhold «innebærer [en] vesentlig investering». Header-filer kan i dag bli konstruert automatisk av programvare. Videre kan header-filene bestå av noen få linjer kode, mens funksjonene kodene i header-filene peker til kan bestå av hundretalls linjer med kode. Innsamlingen, kontrollen og presentasjonen av header-filenes gjøres ikke på en måte som tilsier at det foreligger en «vesentlig investering» slik loven har stilt som vilkår. Dette gjør at jeg heller mot at header-filer ikke kan anses å være beskyttet som databaser.

På bakgrunn av dette må man anta at header-filer ikke kan fungere som smittebærere av GPL, men løsningen er usikker.

3.6.4.4 Pakkingen avgjør

Som tidligere nevnt skal verket som *helhet* lisensieres under GPL – uavhengig av hvordan det er pakket sammen. Hva skjer om man pakker et dynamisk lenket programvarebibliotek sammen med det ikke-lisensierte lenkende verket?

For å avgjøre spørsmålet må man tilbake til to-stegs-testen. Vil offentliggjøring av en slik pakke innebære at det i utgangspunktet foreligger et inngrep i opphavsretten til det GPL-lisensierte verket? Dette må besvares positivt. Offentliggjøring for allmennheten er beskyttet av opphavsretten, jf. åvl. § 3. Konsekvensen er at man trenger GPL for å hindre et opphavsrettsbrudd. Følgelig må det fremstå som klart at det foreligger smitte.

For å unngå smitte kan det tenkes at man offentliggjør programvaren *uten* det dynamisk lenkede programvarebiblioteket. Da lar man det være opp til eventuelle forbrukere å skaffe til veie dette fra andre kilder. Slik foreligger det *i utgangspunktet* ikke noe opphavsrettsinngrep, og følgelig heller ikke noe smitte av GPL.

3.6.4.5 Underprogrammer

En annen problemstilling relatert til dynamisk lenking dukker opp i forbindelse med programutvidelser og underprogrammer. Det følger av GPL at dynamisk lenkede «subprograms» som et verk er designet til å nyttiggjøre seg av, *og* som har en «intimate data communication or control flow»⁷⁶ mellom seg og andre deler av verket, er å anse som innbefattet under «Corresponding Source». Dette betyr at dynamisk lenking til GPL-lisensierte «subprograms» fører til at det lenkende verket blir smittet av GPL, men forutsetningen for dette er at det foreligger intim datakommunikasjon mellom disse.

Hva som utgjør intim datakommunikasjon går ikke frem av lisensavtalen. FSF har uttalt at dette avhenger av kommunikasjonsmekanismen. Det være seg om kommunikasjonen skjer gjennom «exec, pipes, rpc, function calls within a shared address space»⁷⁷ også videre. Særlig vises det til at kommunikasjon gjennom «pipes, sockets and command-line arguments»⁷⁸ tyder på at det er snakk om to forskjellige programmer – og at smitte fra det ene til det andre

⁷⁶ GNU GPL v.3.0 punkt 1 fjerde avsnitt jf. punkt 6 første avsnitt jf. punkt 5 bokstav c

⁷⁷ <https://www.gnu.org/licenses/gpl-faq.html#MereAggregation> besøkt 16. desember 2018 kl. 06:31

⁷⁸ <https://www.gnu.org/licenses/gpl-faq.html#MereAggregation> besøkt 16. desember 2018 kl. 06:31

ikke skal forekomme. Programmer som kommuniserer for nært med hverandre anses av FSF for å være *ett* program.

Grunnen til at grensedragningen mellom intim og ikke-intim datakommunikasjon er interessant, er at et dataprogram som har en mer perifer kommunikasjonsmekanisme med et GPL-verk ikke anses for å være en «extension» etter unntaksregelen om «aggregates», jf. GPL punkt 5 siste avsnitt⁷⁹. Å offentliggjøre en pakke bestående av et ikke-lisensiert verk som er dynamisk lenket til et GPL-verk vil derfor være tillatelig – om datakommunikasjonen dem i mellom ikke er for nær.

Kan dette også forklares med to-steps-testen? Offentliggjøring av en «aggregate» der ett av de inkluderte verkene er et GPL-verk, anses *i utgangspunktet* som et inngrep i opphavsretten til verket – dette som følge av brudd på åvl. § 3. Derfor må man til GPL for å unngå å bryte opphavsretten. GPL har gjort unntak for verk som kun har en perifer sammenkobling med det GPL-lisensierte verket. Er sammenkoblingen perifer foreligger heller ingen smitte.

Konklusjonen er at verk som er lenket dynamisk til GPL-lisensierte underprogrammer ikke smittes av GPL så lenge kommunikasjonen er perifer.

3.6.5 Oppsummering

Av drøftelsen over følger det at GPL smitter uselvstendige bearbeidelser og statisk lenkede verk. Ikke-lisensierte verk som dynamisk lenker til GPL-lisensierte verk blir smittet av GPL om kommunikasjonen dem i mellom er for nær og disse blir offentliggjort sammen.

⁷⁹ «Aggregates» er behandlet under punkt 3.6

4 Åndsverklovens rekkevidde, verneting, lovvalg og GPL

Denne oppgaven tar utgangspunkt i norsk rett. Følgelig kan det oppstå spørsmål rundt hva det er som skal til for at et åndsverk er beskyttet av norsk opphavsrett. Reglene rundt dette er å finne i § 113. Bestemmelsens første ledd har en oppregning av hva som skal til for å få beskyttelse. Fellesnevneren er at verkets opphaver er bosatt i Norge, eller at verket ble utgitt første gang i Norge. Grunnen til dette er at opphavsretten er territoriell. Dette betyr at verk skapt av person bosatt i Tyskland i *utgangspunktet* ikke har beskyttelse i Norge – verken etter tyske eller norske opphavsrettsregler.

For den som ikke er kjent med opphavsretten kan dette høres ganske absurd ut, men løsningen på problemet finnes i en annen paragraf. I lovens § 116 er det slått fast at Kongen kan gi forskrifter om at norsk åndsverkslovgivning skal gjelde for verk med tilknytning til annen stat. Forutsetningen er at disse statene «i det minste likebehandler norske verk med sine egne». Jamfør forskrift til åndsverkloven⁸⁰ kapittel VI, jf. åndsverkloven § 116, er åndsverk gitt ut i land som er tilsluttet EØS-avtalen, Bernkonvensjonen og/eller Verdenskonvensjonen beskyttet av norsk åndsverkslovgivning – *i Norge*.

Det videre spørsmål er om det kan tenkes at *tysk* åndsverkslovgivning kan håndheves av *norsk* domstol om et opphavsrettsbrudd har skjedd i Tyskland. Dette er da et spørsmål om både verneting og lovvalg.

4.1 Riktig verneting

Jurisdiksjonsspørsmålet avgjøres av nasjonal rett. Reglene for valg av jurisdiksjon følger imidlertid av både nasjonal rett og folkeretten. Det følger av tvisteloven § 1-2 at tvisteloven viker i tilfeller der det foreligger konflikt med folkerettslige regler.

4.1.1 Utenfor kontraktsforhold

Innenfor EØS-området reguleres spørsmålet rundt valg av verneting av luganokonvensjonen. Luganokonvensjonen er gjort til del av norsk lov gjennom inkorporasjon.

Hovedregelen er at saksøkte skal saksøkes ved sitt hjemting, jf. luganokonvensjonens artikkel 2. Av konvensjonens artikkel 5 nr. 3 går det imidlertid frem at en person som er bosatt i en

⁸⁰ Forskrift til åndsverkloven (lov av 12. mai 1961 nr. 2 om opphavsrett til åndsverk m.v.)

konvensjonstat kan saksøkes «i saker om erstatning utenfor kontraktforhold, ved domstolen for skadestedet (det sted der skaden ble voldt eller oppsto)»⁸¹. Følgelig blir spørsmålet om stedet der skaden oppstod kan anses for å være det stedet der virkningene av opphavsrettskrenkelsen inntraff. Et svar på dette kan man finne i tvisteloven § 4-5 nummer 3 hvor det heter at søksmålet kan anlegges på det sted «skaden oppstod» eller «der virkningen inntraff eller vil kunne inntre».

4.1.1.1 Opphavsrettskrenkelser på Internett

Særlig i saker som angår opphavsrettskrenkelser på Internett vil stedet der skadehandlingen ble utført, og stedet der virkningen inntraff være forskjellige. En relevant sak fra EU-domstolen som kan kaste lys over vernetingsspørsmålet er eDate Advertising-saken som handlet om spredning av ærekrenkende innhold på Internett. I denne saken uttalte domstolen at opphaveren kan anlegge sak om den fullstendige skade som er forårsaket av overtredelsen for retten i den medlemsstaten der han eller hun er etablert, eller i den medlemsstat «hvori centrum for dennes interesser befinner seg»⁸². Opphaveren kan alternativt anlegge sak for retten i det land hvor overtredelsehandlingen ble utført, men dette landets domstol har kun anledning til å avgjøre erstatningsspørsmålet for det territoriet denne domstolen har sin jurisdiksjon.

Dette betyr at når en norsk opphavers enerett er brutt av en person bosatt i en annen konvensjonsstat, vil den norske opphaveren kunne anlegge sak for domstolen i Norge – forutsatt at han er etablert her i landet eller har sitt sentrum for sine interesser her.

4.1.2 Erstatning i kontraktsforhold

Det oppstår imidlertid et problem når overtrederen har krenket opphavsretten til et verk han i utgangspunktet hadde rett til å bruke gjennom en programvarelisensavtale – herunder GPL. GPL er å anse som en kontrakt, og et brudd på denne skal derfor i utgangspunktet følge vernetingsreglene for erstatning *innenfor* kontraktsforhold. I kontrakt har man anledning til å avtale vernetingsreglene, men GPL inneholder ingen bestemmelser vedrørende dette – følgelig må man falle tilbake på de andre reglene for vernetingsreglene.

⁸¹ Konvensjon om domsmyndighet og fullbyrding av dommer i sivile og kommersielle saker (Lugano-konvensjon)

⁸² eDate Advertising GmbH, C-509/09 og C-161/10 (premiss 52)

4.1.2.1 Den karakteristiske forpliktelsen etter GPL

For kontraktsbrudd der partene befinner seg i forskjellige luganokonvensjonsstater, er det konvensjonens artikkel 5 nr. 1 bokstav a som er mest aktuell. Dette sett bort fra regelen om at sak alltid kan anlegges ved saksøktes hjemting, jf. konvensjonens artikkel 2. Av artikkel 5 nr. 1 bokstav a går det frem at en person som er bosatt i en konvensjonsstat, kan i en annen konvensjonsstat saksøkes «i saker om kontraktforhold, ved domstolen for det sted hvor den forpliktelse tvisten gjelder, skal oppfylles». Dette er for så vidt i overensstemmelse med tvistelovens § 4-5 andre ledd.

Her oppstår det imidlertid en interessant problemstilling, for hva er det som skal anses som forpliktelsen som skal oppfylles etter GPL? Forpliktelsen etter GPL, eller ytelsen som overdras eller utføres, er retten til å utnytte det lisensierte verket. Retten overdras fra lisensgivers sted, og dette skulle *i utgangspunktet* tyde på at det er på dette stedet at forpliktelsen som tvisten gjelder blir oppfylt. Alternativt kan det tenkes at forpliktelsen som skal oppfylles er lisenstakers plikt til å lisensiere videreoverdragelser under GPL. I så fall oppfylles forpliktelsen hos lisenstaker. Imidlertid står lisenstaker *fritt* til å utnytte de rettigheter som GPL gir ham – og følgelig må det være riktigere å fastslå at det er overdragelsen av *retten* til utnyttelse av det lisensierte verket som er å anse som forpliktelsen etter GPL.

4.1.3 Land utenfor luganokonvensjonens virkeområde

Luganokonvensjonen gjelder imidlertid bare EU og EFTA-landene, og verdenen utenfor konvensjonens virkeområde er betydelig større enn hva den er innenfor. Hva om en norsk opphavers enerett er brutt i USA – eller Japan?

Dette spørsmålet besvares av tvisteloven § 4-3 hvor det går frem at tvister «i internasjonale forhold kan bare anlegges for norske domstoler når saksforholdet har tilstrekkelig tilknytning til Norge». Det er ikke noe krav om at saksforholdet må ha sterkest tilknytning til Norge. Vernetting kan i det videre avtales, og vil i så fall avskjære de eventuelle vernettingene som fremgår av §§ 4-3 til 4-5.

4.2 Lovvalg

Det videre spørsmål er hvilket lands lover som skal legges til grunn. GPL er en kontrakt som gir lisenstakere rett til å utnytte lisensgivers opphavsrett. Følgelig er det mulig at lovvalget for opphavsrettslige og kontraktsrettslige spørsmål ikke er det samme.

4.2.1 Lovvalg for opphavsrettslige spørsmål

Lovvalsreglene for opphavsrettslige spørsmål går frem av Bernkonvensjonen – nærmere bestemt artikkel 5 andre ledd hvor det står:

«[The] extent of protection, as well as the means of redress afforded to the author to protect his rights, shall be governed exclusively by the laws of the country where protection is claimed.»⁸³

Opphaverens («author») rett til å beskytte sine rettigheter bestemmes av lovene i det landet hvor beskyttelse søkes. Det er med andre ord knesatt et internasjonalt prinsipp om at det i utgangspunktet er handlingsstedets rett som gjelder ved opphavsrettskrenkelser.

4.2.1.1 Handlingsstedet ved spredning på Internett

Når det kommer til spredning via Internett spesielt, skriver Rognstad at et eventuelt senderlandsprinsipp hva valg av verneting angår ville åpnet for omgåelse. Da kunne man ha lastet opp opphavsrettskrenkende materiale til en server i et land hvor opphavsretten ikke nødvendigvis er så sterkt beskyttet. Videre skriver han at om mottakerlandets rett legges til grunn, vil dette være sammenfallende med «regelen om handlingsstedets rett ut fra den betraktning at verket gjøres tilgjengelig for allmennheten i de land der overføringen mottas»⁸⁴. Dette betyr at handlingsstedet i et tilfelle der et dataprogram ulovlig lastes ned er i det landet der nedlastingen ble foretatt.

4.2.2 Oppsummering

Lovvalget for opphavsrettslige spørsmål baserer seg på handlingsstedets rett – lex protectionis. Handlingsstedet ved spredning av opphavsrettsbeskyttet materiale på Internett anses å være det landet der materialet blir lastet ned.

⁸³ Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works (1971 Paris Act plus Appendix)

⁸⁴ Ole-Andreas Rognstad, *Opphavsrett*, Oslo 2009, s. 430

4.2.3 Lovvalg for kontraktsrettslige spørsmål

Det er i avtaleretten innenfor visse rammer tillatt å avtale hvilket lands lover som skal gjelde for avtalen. Dette er imidlertid ikke gjort i GPL. Siden avtale om lovvalg ikke foreligger, må lovvalget avgjøres basert på den individualiserende metode. Denne metoden knesetter et prinsipp om at «et forhold fortrinsvis bør bedømmes etter loven i det land, hvortil det har sin sterkeste tilknytning, eller hvor det nærmest hører hjemme»⁸⁵. Prinsippet blir også kalt for nærhetsprinsippet og Irma Mignon-formelen.

Tankegangen bak formelen er at man ikke låser seg fast til forhåndsdefinerte og bastante tilknytningskriterier. I stedet legges det opp til en «konkret analyse og elastisk vurdering av det enkelte rettsstilfelle for å finne hvor det har sitt tyngepunkt»⁸⁶.

4.2.3.1 Internasjonale presumpsjonsregler

Imidlertid finnes det visse internasjonale presumpsjonsregler, men som det ligger i ordet er dette noe som kan fravikes. Roma I-forordningen⁸⁷ er en EU-forordning som stiller opp lovvalgsregler innenfor kontrakt. Norge er ikke bundet av forordningen, men Norge følger den likevel som følge av ønske om harmoniserende lovvalgsregler. Dette for å forhindre taktiske saksanlegg – også kalt for forum shopping.

Av Romakonvensjonens artikkel 4 nummer 2 går det frem at avtalen skal anses å ha sin nærmeste tilknytning til det land hvor parten som skal «præstere den for aftalen karakteristiske ydelse» har sin bopel. Som jeg kom frem til under punkt 4.1.2.1 presteres den karakteristiske ytelsen i GPL-tilfellet i landet til lisensgiver. Dette peker i retning av at man bør benytte seg av lovene til lisensgivers land når det kommer til rettsspørsmål hørende til kontraktsinstituttet.

Videre går det frem av artikkel 4 nummer 5 at presumpsjonen i nummer 2 ikke får anvendelse om det ikke kan avgjøres hva som er den «karakteristiske ydelse» jf. avtalen. I tillegg følger en generell regel som tillater at samtlige presumpsjonsregler fravikes om saksforholdet tilsier at avtalen har nærmest tilknytning til et annet land – hvilket i praksis er det samme som den individualiserende metode.

⁸⁵ Rt. 1923 II s. 58 (Irma Mignon)

⁸⁶ Kåre Lilleholt, *Knophs oversikt over Norges rett*, 14. utgave, Oslo 2014 s. 631-632

⁸⁷ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I)

4.2.3.2 Lovvalg på bakgrunn av lex protectionis etter opphavsretten

Et annet relevant moment som kan avgjøre lovvalget er hvilket lands lover opphavsrettsinstituttet legger til grunn. Når et land velges på bakgrunn av lex protectionis på opphavsrettens område, har det formodningen med seg at dette landet har en nær tilknytning til saken. Dette peker i retning av lovvalget for kontraktsinstituttet settes til landet for handlingsstedet, jf. konklusjonen under punkt 4.2.2.

4.2.3.3 Problemstillingen med flere lisensgivere

Særlig når det kommer til GPL vil det ofte være flere lisensgivere. I utgangspunktet kontraherer ikke lisenstakere med prosjektet i seg selv, men med alle tidligere bidragsytere til prosjektet. Avhengig av størrelsen på prosjektet kan det fort være snakk om flere titalls, om ikke hundretalls forskjellige lisensgivere. Siden bidragsyterne gjerne er spredt utover hele kloden, finnes det ikke noe selvsagt svar på hvor en sak vedrørende brudd på GPL har sin nærmeste tilknytning.

Om alle lisensgiverne er bosatt i ett land taler dette for at saken har sin nærmeste tilknytning til dette landet. Det samme må gjelde om en majoritet av lisensgiverne er bosatt i samme land. Spørsmålet blir vanskeligere om to eller flere land har samme mengde lisensgivere. Da kan det tenkes at man må se hen til hvor store bidrag de forskjellige lisensgiverne har gitt til prosjektet – eller at man tar med i vurderingen hvor lenge disse har vært med. Ved tilnærmet likt antall lisensgivere mellom flere land, kan det være at man velger lovene til det landet første lisensgiver har sitt bosted. Hvilken løsning som er mest rimelig må uansett baseres på skjønn i den konkrete sak, det har derfor lite for seg å drøfte dette videre her.

4.3 Oppsummering

Lovvalget avgjøres av retten som saken lovlig bringes frem for (lex forum). Spørsmål knyttet til opphavsrettsinstituttet avgjøres av lovene til handlingsstedet (lex protectionis), mens spørsmål knyttet til kontraktsinstituttet avgjøres ved hjelp av lovene til det landet som saken har sin nærmeste tilknytning til (nærhetsprinsippet).

5 Sanksjonsadgangen i åndsverkloven

Sanksjonsadgangen i norsk opphavsrett reguleres av åndsverklovens kapittel 5.

Straffebestemmelsene i §§ 79 og 80 vil ikke bli behandlet i denne oppgaven.

Reglene rundt erstatning og vederlag for urettmessig bruk fremgår av lovens § 81. Denne bestemmelsen er materielt sett vesentlig annerledes enn tilsvarende bestemmelse⁸⁸ i åvl. (1961). Grunnen til at man ønsket større endringer i bestemmelsene om erstatning og vederlag, var at det i bransjen var en utbredt oppfatning om at erstatningene, etter dagjeldende regler, «har (...) vært for beskjedne, og at domstolene i en del tilfeller ikke fullt ut har utnyttet spillerommet reglene gir»⁸⁹.

I åvl. (1961) var det bestemt at man kunne kreve erstatning for brudd på åndsverkloven «etter alminnelige erstatningsregler»⁹⁰. Et alminnelig erstatningsrettslig prinsipp er at det må foreligge et økonomisk tap⁹¹. Slikt tap kan være vanskelig å dokumentere. Dette er fordi en inngripen i en annens rett i praksis utgjør et inngrep i en abstrakt verdi – og det abstrakte er det vanskelig å sette en sum på. Om for eksempel et fotografi blir urettmessig brukt, vil domstolen ta flere momenter med i vurderingen for å avgjøre hvilket økonomisk tap det er som foreligger. Eksempler på relevante momenter er fotografiets gjenbruksverdi, dets materielle kvalitet, markedet for den typen fotografi som foreligger og om det foreligger inngrep i ideelle rettigheter. Alt dette var for ikke-juristen utilgjengelig – spesielt siden det var gjemt bak uttrykket «alminnelige erstatningsregler». Både den gamle og den nye åndsverkloven stiller samme skyldkrav for å kunne kreve erstatning for ikke-økonomisk skade. Den ulovlige handlingen må enten være gjort med forsett eller være grov uaktsom – hvilket stemmer overens med skyldkravet for erstatning for ikke-økonomisk tap i erstatningsretten, jf. skadeserstatningsloven § 3-5⁹².

⁸⁸ Åvl. (1961) § 55

⁸⁹ Prop.104 L (2016-2017) s. 285

⁹⁰ Åvl. (1961) § 55 første punktum.

⁹¹ Peder Lødrup, *Lærebok i Erstatningsrett*, 6. utgave, Oslo 2009, s. 50

⁹² Lov 13. juni 1969 om skadeserstatning

5.1 Erstatningsgrunnlag

I § 81 første ledd er det bestemt at erstatning eller vederlag kan tilkjennes om det foreligger en forsettlig eller uaktsom inngripen i en annens rett. Det samme gjelder om åndsverkloven er overtrådt på annen måte. Den forurettede kan velge mellom tre alternative metoder for beregning av erstatning.

5.1.1 Rimelig vederlag og erstatning

Av alternativ a går det frem at overtrederen skal betale den forurettede et

«rimelig vederlag for bruken, samt erstatning for skade som følge av overtredelsen som ikke ville oppstått ved avtale om bruk»

Særlig er det bestemmelsen om «rimelig vederlag» som er materielt sett nytt i denne loven. Dette må likevel anses som en bekreftelse av allerede gjeldende rett, da domstolene allerede før den nye åndsverkloven trådte i kraft avsa dommer med krav om vederlagsbetaling på ulovfestet grunnlag. I dom fra 2009, der snowboarderen Andy Finch klagde inn Tromsø 2018 AS for ulovlig bruk av et fotografi, uttalte Høyesterett at til tross for at Tromsø 2018 AS vanskelig kan sies å ha hatt noen nettofortjeneste som følge av bruken, så må det kunne tilkjennes kompensasjon for bruken på ulovfestet grunnlag.

«I teorien er det gjort gjeldende at reaksjonsmidlane i åndsverklova § 55 – tidlegare fotografilova §§ 16 og 17 – ikkje er uttømande. Det kan visast til Mæland, Retten til eget bilde og fotografilovens § 15, Lov og rett 1985 side 195 på side 220, og Monsen, Berikelseskrav, 2007, side 191-193. Som det går fram av note 432 i den siste framstillinga, er det ei temmeleg samrøystes oppfatning i teorien at det er eit slikt ulovfesta vederlagskrav ved akklause og forsettlege inngrep i opphavsrett.»⁹³

Rognstad var av samme oppfatning. Han skrev blant annet at det i norsk rett var en ulovfestet vederlagsregel som innebar at vederlag ved rettighetskrenkelses kunne kreves selv om det ikke var i tråd med alminnelige erstatningsregler. Videre skrev han at det «må antas at et vederlagskrav på ulovfestet grunnlag kan gjøres gjeldende på objektivt grunnlag, dvs. uten hensyn til utvist uaktsomhet hos krenkeren»⁹⁴.

⁹³ Rt. 2009 s. 1568 (48)

⁹⁴ Ole-Andreas Rognstad, *Opphavsrett*, Oslo 2009, s. 403

Denne ulovfestede retten er nå i praksis blitt lovfestet. Ifølge § 81 fjerde ledd kan den forulempede også ved handlinger foretatt i god tro kunne kreve rimelig vederlag for bruken – så lenge det ikke anses som urimelig. Etter åvl. (1961) var det bare overtrederens nettofortjeneste som kunne bli krevd utbetalt.

5.1.2 Det «rimelige vederlag»

Det interessante spørsmålet i dette tilfellet er hva det er som skal regnes som «rimelig vederlag». Lovens ordlyd begrenser den forulempedes muligheter til å komme på fantasibeløp for sine åndsverk. Av forarbeidene går det frem at beregningen av vederlaget må ta utgangspunkt i «omfanget av bruken, den økonomiske verdi for overtrederen, vanlig bransjestandard eller praksis på det aktuelle området og andre konkrete forhold»⁹⁵.

Med «omfanget av bruken» og «den økonomiske verdi for overtrederen» siktes det ikke til den fortjenesten overtrederen har hatt som følge av den urettmessige bruken. I stedet siktes det til «hvor mange eksemplarer overtrederen har omsatt»⁹⁶ eller i hvilket omfang disse har blitt utnyttet. Om en dataprogramutvikler urettmessig har brukt åpen kildekode for å lage en mobilapp, vil det et moment i vurderingen av størrelsen på vederlaget eventuelt være hvor mange eksemplarer av appen det er som har blitt lastet ned.

5.1.2.1 På bakgrunn av bransjestandard og praksis

Problematisk blir det når man trekker inn «vanlig bransjestandard eller praksis på det aktuelle området» som beregningsgrunnlag. Generelt sett er programvare utgitt under GPL gratis. Spørsmålet er da om man skal hensynte vederlagsnivået for slik programvare, eller om man skal legge til grunn en antatt pris eller lisenskostnad en «vanlig» dataprogramutvikler ville krevd. Da snakker man i praksis om en lisensanalogi. Viktig å huske på er at også «andre konkrete forhold» skal trekkes inn i beregningen. At det er snakk om fri programvare som i utgangspunktet er gratis er et slikt konkret forhold, og er noe som tilsier at man ikke kan tenke sorthvitt for å løse problemet. Åpen kildekode kan benyttes av alle som overholder lisensvilkårene. Følgelig er kildekode allerede utbredt og i så måte ikke like unik som proprietær kildekode. Dette peker i retning av at man ikke kan legge seg på et vederlagsnivå for den urettmessige bruken som er lik den man hadde kunnet kreve om kildekode var programmert spesielt for overtrederen.

⁹⁵ Prop.104 L (2016-2017) side 343

⁹⁶ Prop.104 L (2016-2017) side 343

5.1.2.2 Skjønnsmessig fastsettelse

Videre står det at om bransjestandard eller praksis ikke gir veiledning, så «må vederlaget fastsettes på grunnlag av en skjønnsmessig vurdering av hva som ut fra rettighetens verdi utgjør et rimelig vederlag for bruken».

Det er vanskelig å forskuttere i en masteroppgave hvordan rettens skjønnsmessige vurdering skal gjøres i et tilfelle som dette. Imidlertid vil det være riktig å peke på momenter som kan være relevante i vurderingen. Man må anta at vederlagsnivået bør reflektere hvilke lisensvilkår og opphavsrettslige regler det er som er blitt brutt. Som nevnt tidligere i oppgaven er navngivelse et grunnleggende vilkår for å kunne benytte seg av verk utgitt under gjensidighetsvilkår.

Særlig innenfor miljøet for åpen kildekode har navngivelse en stor verdi. Dette på grunn av eksponering og den påfølgende økte sjansen for å sikre seg en jobb innenfor programvareutvikling. Om motivasjonen for ens bidrag til et åpen kildekode-prosjekt er eksponering, vil grunnen til bidraget være fullstendig forfeilet om den som nyttiggjør seg av den åpne kildekoden ikke navngir bidragsyterne. Rettspraksis har i alle fall før den nye åndsverkloven trådte i kraft utmålt erstatning for brudd på ideelle rettigheter separat fra utmålingen av erstatning som følge av brudd på opphaverens økonomiske rettigheter. Man må anta at det ikke vil være urimelig av retten å utmåle erstatning for brudd på regelen om navngivelse separat fra eventuelle brudd på de økonomiske enerettene.

Om overtrederen videre har lukket kildekoden, må man anta at det vil medføre riktighet å sette vederlagsstørrelsen til et nivå som hvert fall er sammenliknbart med det vederlaget en måtte ha betalt for bruk av proprietær kildekode, herunder altså en lisensanalogi. Bedrifter som utvikler fri programvare tjener som regel penger på *tjenestene* som de tilbyr ved siden av programvaren. Selskaper som utvikler proprietær programvare tjener derimot penger som følge av lisensen brukerne må betale for å kunne nyttiggjøre seg av programvaren. Det ville vært urimelig om den skjønnsmessige vurderingen hadde kommet frem til at lukkingen av kildekoden ville medført null i vederlagskrav. Da ville en slik handling i praksis vært fri for konsekvenser.

5.1.2.3 Omfanget av bruken

Det som er viktig å legge merke til er at det av loven og forarbeidene går frem at beregningsgrunnlaget i § 81 første ledd bokstav a blant annet er «omfanget av bruken». Dette

kan imidlertid forstås på to måter. For det første vil det være relevant å se *hvor mange* eksemplarer overtrederen har overdratt. Hvis man legger til grunn at overtrederen må betale en konstruert lisenskostnad som er på høyde med det man ville krevd for proprietær programvare, så vil det være nærliggende å tro at det man kommer frem til at det konstruerte lisensnivået må multipliseres med det antall eksemplarer som overtrederen har distribuert videre.

For det andre vil man måtte se hen til *omfanget av rettighetsutnyttelsen*. Følgelig vil et relevant moment i vurderingen være hvor stor del av den åpne kildekoden som er brukt i utviklingen av den proprietære programvaren. Om bare en liten flik av den åpne kildekoden er brukt, vil vederlagsstørrelsen måtte justeres forholdsmessig til det.

Avslutningsvis står det at vederlaget ikke kan settes lavere enn det «overtrederen hadde måttet betalt i vederlag hvis han hadde inngått en avtale om bruk i samme omfang som det overtredelsen gjelder». Når man leser denne bestemmelsen første gang, kan det være at man konkluderer raskt med at om avtale hadde blitt inngått, så ville vederlaget blitt satt til kroner 0,-. Imidlertid er det slik at bestemmelsen forutsetter at avtalen angår «bruk i samme omfang som det overtredelsen gjelder». Når overtrederen har lukket kildekoden, unnlatt å informere om GPL og/eller latt å være å navngi opphaverne, da er det snakk om bruk i et annet omfang enn det GPL legger opp til, og da kan det ikke argumenteres for at vederlaget ville vært null om man hadde kommet frem til en avtale.

5.1.2.4 Dobbellisensiering

Problemstillingen rundt vederlagsutmåling for noe som enkelte vil mene at i utgangspunktet er gratis, blir enklere om man tar for seg et tilfelle hvor det foreligger såkalt *dobbellisensiering*. I et slikt tilfelle vil opphaveren distribuere den samme programvaren under to alternative lisenser. Eksempelvis kan opphaveren i den ene lisensen bestemme at lisenstakeren må følge de vilkår som GPL gir. I den andre lisensen kan opphaveren derimot bestemme at lisenstakeren kan lukke kildekoden og distribuere sin bearbeidelse av dette på egne vilkår – mot en lisensavgift. Om det for retten foreligger et konkret tilfelle der en lisenstaker har valgt GPL-alternativet og deretter har overtrådt denne, vil det være nærliggende å tro at retten vil gå for en løsning som bygger på en analogi til den alternative lisensen – og følgelig settes vederlaget likt det andre lisensalternativet. Imidlertid bør vederlaget i et slikt tilfelle settes høyere enn det som fremgår av den alternative lisensen – det bør koste mer å bryte loven enn å følge den.

5.1.3 Erstatning for tapet

Det andre erstatningsalternativet etter åndsverklovens § 81 første ledd fremgår av bokstav b og bestemmer at overtrederen må betale den forurettede «erstatning for skade som følge av overtredelsen». Dette er en videreføring av regelen i den gamle åndsverklovens § 55 hvor det var bestemt at overtredelse kunne kreves erstattet etter alminnelige erstatningsregler. Dette beregningsalternativet stiller krav om at det må foreligge en adekvat årsakssammenheng mellom overtredelsen og tapet. «Skadevirkninger som ikke gir seg utslag i et økonomisk tap kommer ikke i betraktning ved fastsettelsen av erstatningen»⁹⁷, jf. forarbeidene. Til dette høres det med at hva som ville utgjort et rimelig vederlag ikke er av betydning for fastsettelsen av erstatningen.

Beregningen etter denne bestemmelsen er mer generell og kan nok oppfattes å være enda mer skjønnsmessig enn hva tilfellet er for alternativ a. Et relevant moment er om den forulempede har hatt tapt fortjeneste som følge av overtredelsen. Tapt fortjeneste kan komme av tapt markedsposisjon og lavere pris som følge av overtredelsen.⁹⁸ Videre kan overtredelsen føre til økte kostnader – deriblant kostnader i forbindelse med «avdekke og stanse overtredelsen eller som rettighetshaveren pådrar seg for å begrense skadevirkningene av overtredelsen»⁹⁹. Avslutningsvis går det frem av forarbeidene at det ved generelle skadevirkninger ofte vil foreligge få «konkrete holdepunkter for en eksakt fastsettelse av tapets størrelse (...). Det må i så fall fastsettes en skjønnsmessig erstatning for tapet ut fra skadevirkningenes art og omfang»¹⁰⁰.

Det er vanskelig å si hvordan en erstatningsutmåling etter alternativ b vil slå ut når det er snakk om et opphavsrettslig relevant brudd på GPL. Rett nok vil det ikke være problematisk å be om erstatning for kostnader medgått til avdekking og stansing av overtredelsen. Vanskeligere vil det være å hevde at overtredelsen har ført til lavere priser i markedet – GPL-lisensiert materiale er jo i utgangspunktet gratis. Ved et dobbeltlisensstilfelle vil det imidlertid kunne foreligge økonomisk skade, og man må anta at retten i et slikt tilfelle ikke ville vært for tilbakeholdne med å anvende en lisensanalogi til avgjørelse for om det foreligger et økonomisk tap eller ikke.

⁹⁷ Prop.104 L (2016-2017) side 344

⁹⁸ Prop.104 L (2016-2017) side 344

⁹⁹ Prop.104 L (2016-2017) side 344

¹⁰⁰ Prop.104 L (2016-2017) side 344

Et annet problem er såkalte hypotetiske årsaksforhold der det kan tenkes at overtrederen anfører at det ville vært «en viss omsetning selv om hun hadde holdt seg på riktig side av loven»¹⁰¹. Altså sikter man til at overtrederen ville hatt «en viss omsetning selv om hun hadde holdt seg på riktig side av loven»¹⁰². Følgelig vil man ikke kunne legge overtreders totale omsetning til grunn for avgjørelsen av hvor stort omsetningstapet til den forulempede er. I juridisk litteratur er det imidlertid uttalt at skadevolder vanskelig kan føre «sannsynlighetsbevis for at han ville valgt et annet handlingsalternativ når han vitterlig har handlet som han gjorde. Skadevolderen må med andre ord ta konsekvensen av sitt valg – han kan ikke påberope seg at han kunne ha voldt tilsvarende skade ved lovlige midler»¹⁰³.

5.1.4 Erstatning svarende til overtreders nettofortjeneste

Det siste utmålingsalternativet går frem av § 81 første ledd bokstav c og bestemmer at den forurettede kan kreve «vederlag svarende til vinningen som er oppnådd ved overtredelsen». Dette stemmer overens med den gamle åndsverklovens § 55 andre ledd hvor det var bestemt at «den fornærmede uansett skadens størrelse [kan] kreve utbetalt nettofortjenesten ved den ulovlige handling». Nettofortjenesten beregnes ved at man tar «utgangspunkt i overtreders bruttoinntekter fra omsetningen (...) [hvorpå] det gjøres fradrag for utgifter som står i årsakssammenheng med overtredelsen»¹⁰⁴. Av forarbeidene finnes det imidlertid et interessant poeng som angår de tilfellene hvor rettighetene det er gjort inngrep i bare er en del av et produkt. Dette kan blant annet være tilfeller med kopiering av små snutter; og dynamisk og statisk lenking. I forarbeidene heter det at ved slike tilfeller skal «vinningen utgjøre den andel av fortjenesten som kan tilbakeføres til den delen av produktet som inngrepet gjelder». Denne uttalelsen modereres noe for de tilfellene der delen av produktet er avgjørende for at produktet kan omsettes med fortjeneste. Ved slike tilfeller skal vinningen nemlig utgjøre den totale nettofortjenesten.

Utmåling etter bokstav c kan derfor slå veldig ugunstig ut i de tilfeller der det er snakk om lite kode og koden ikke er nødvendig for at dataprogrammet kan omsettes med fortjeneste. Dette er for så vidt også i tråd med alternativ a hvor grunnlaget for utmålingen av «rimelig vederlag» skal basere seg på omfanget av utnyttelsen.

¹⁰¹ Ole-Andreas Rognstad, *Opphavsrett*, Oslo 2009, s. 404

¹⁰² Ole-Andreas Rognstad, *Opphavsrett*, Oslo 2009, s. 404

¹⁰³ Ole-Andreas Rognstad, *Opphavsrett*, Oslo 2009, s. 404 Note 1212 sitat fra Rognstad/Stenvik s. 539-540

¹⁰⁴ Prop.104 L (2016-2017) s. 345

5.1.5 Fortsettlig og uaktsom overtredelse – dobbelt vederlag

Av erstatningsbestemmelsene som fremgår av § 81 er det andre ledd som har til hensikt å erstatte ikke-økonomisk tap. Vilkåret er at overtredelsen er utført uaktsomt eller forsettlig. Om dette er tilfellet vil den forulempede «i stedet for vederlag og erstatning fastsatt etter første ledd (...) [kunne kreve] det dobbelte av rimelig vederlag for bruken». Dette er en viss videreføring av regelen i den gamle åndsverklovens § 55 hvor man for uaktsomme og forsettlige overtredelser kunne kreve erstatning for skade av ikke-økonomisk art. Lovgiver fant det imidlertid nødvendig å presisere erstatningsnivået i den nye loven fordi erstatningene som har blitt «fastsatt har vært for beskjedne, og at domstolene i en del tilfeller ikke fullt ut har utnyttet spillerommet reglene gir»¹⁰⁵. I forarbeidene går det videre frem at hensikten med åpningen for å kunne kreve dobbelt vederlag er begrunnet i at det har vært en

«oppfatning om at det lønner seg å gjøre inngrep i opphavsrett fordi det er lite å risikere. (...) En vederlagsregel om dobbelt vederlag vil etter departementets syn gi et signal om at overtredelser ikke lønner seg. Dette vil gi en klar oppfordring til å innhente samtykke for bruken på forhånd, og kan dermed også bidra til at opphavsretten i større grad blir respektert»¹⁰⁶.

Denne bestemmelsen er å anse som en bekreftelse av gjeldende rett. I sak for Oslo tingrett slo dommeren fast at:

«[det] bør det likevel vera slik at erstatning i ettertid blir sett høgare der det ikkje er avtale på førehand. Eit slik prinsipp vil motverke spekulasjon i eventuelle liknande saker i framtida.»¹⁰⁷

I en annen sak angående krenkelse av opphavsrett uttalte Borgrating lagmannsrett at «[preventive] hensyn taler for at det skal koste mer å krenke loven, enn å følge den»¹⁰⁸. Det samme er bekreftet i flere andre dommer^{109 110}.

¹⁰⁵ Prop.104 L (2016-2017) side 285

¹⁰⁶ Prop.104 L (2016-2017) side 287

¹⁰⁷ RG-2003-868 (115-2003)

¹⁰⁸ RG-1999-330 (54-99)

¹⁰⁹ RG-2012-778

¹¹⁰ LH-2015-183251

5.2 Oppsummering

Brudd på GPL kan medføre erstatningsansvar etter åndsverkloven. Det er opp til retten å avgjøre hvilket av de alternative beregningsgrunnlagene som skal legges til grunn for erstatningsutmålingen. At GPL-lisensierte verk i utgangspunktet er gratis å bruke har ikke innvirkning på om det kan kreves rimelig vederlag. Dobbeltlisensiering av GPL-lisensierte verk kan gjøre eventuelle erstatningsprosesser enklere.

6 Avsluttende bemerkninger

Avhandlingen har hatt som mål å avdekke mulige problemstillinger i møtet mellom GPL og den norske åndsverkloven. At det kan oppstå problemer vedrørende grensedragningen mellom selvstendige og uselvstendige bearbeidelser av GPL-lisensierte verk var ikke overraskende. Det er uansett en typisk problemstilling i opphavsretten.

Vilkår knyttet til utnyttelse av opphavsrett kan deles i vilkår som er relevante og ikke relevante for opphavsretten. Brudd på vilkår som ikke er opphavsrettslig relevante medfører at man ikke kan påberope seg erstatning etter åndsverklovens regler.

GPL har en videre definisjon rundt hva som skal regnes som bearbeidelser, eller avledede verk, enn det som fremgår av åndsverkloven. Lisensavtalen legger til grunn at to dataprogrammer som offentliggjøres på samme medium er *ett* program om disse kommuniserer for nært med hverandre. Dette er ikke noe man finner støtte for i åndsverkloven. Unntaksregelen for dynamisk lenkede program der datakommunikasjonen er perifer er en veldig vag unntaksregel. Å basere seg på vage unntaksregler innebærer høy risiko for konflikt.

Gjennom avhandlingen har jeg ikke kunnet avdekke at GPL er så smittsom som enkelte kilder har gitt inntrykk av. I de tilfellene der smitte er aktuelt, foreligger det alltid en eller annen form for offentliggjøring av GPL-lisensiert verk. Når man offentliggjør et slikt verk har man samtidig godtatt GPL-vilkårene og bordet fanger. Dynamisk lenking fører ikke til smitte så lenge man ikke *selv* offentliggjør det dynamisk lenkede verket.

Det er mulig å kreve erstatning etter åndsverkloven for brudd på de opphavsrettslig relevante vilkårene etter GPL. Avhandlingen har vist at GPL-lisensiert programvare er godt beskyttet av norsk opphavsrett, og at det ikke bør være mulig å påstå at brudd på GPL ikke kan medføre erstatningsansvar. Miljøet for åpen kildekode søker som regel bare *compliance*, men dette bør ikke ha betydning for de som i stedet vil sette frem et erstatningssøksmål.

Lover

Lov 15. juni 2018 om opphavsrett til åndsverk

Lov 13. juni 1969 om skadeserstatning

Lov 12. mai 1961 om opphavsrett til åndsverk m.v.

Forskrifter

Forskrift til åndsverkloven (lov av 12. mai 1961 nr. 2 om opphavsrett til åndsverk m.v.)

Lovforarbeider

Prop.104 L (2016–2017) Lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven

Ot.prp.nr.15 (1994–1995) Om lov om endringer i åndsverkloven m.m

Ot.prp.nr.26 (1959–1960) Om lov om opphavsrett til åndsverk

Konvensjoner

Konvensjon om domsmyndighet og om anerkjennelse og fullbyrding av dommer i sivile og kommersielle saker

Avtale om handelsrelaterte sider ved immaterielle rettigheter (TRIPS-avtalen)

Bern-konvensjonen til beskyttelse av litterære og kunstneriske verk

EU-direktiver og forordninger

Forslag til europaparlaments- og rådsdirektiv om opphavsrett i det digitale indre marked

RÅDSDIREKTIV nr. 91/250/EØF av 14. mai 1991 om rettslig vern av

datamaskinprogrammer

Europaparlamentets- og rådsdirektiv nr. 2001/29/EF av 22. mai 2001

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om

lovvalsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I)

Svenske lovforarbeider

SOU 1956:25 Upphovsmannarätt till litterära och konstnärliga verk

Rettsavgjørelser fra Høyesterett

Rt. 2009 s. 1568

Rt. 2007 s.1239

Rt. 1923 II s. 58 (Irma Mignon)

Underrettsavgjørelser

LH-2015-183251

RG-2003-868 (115-2003)

RG-1999-330 (54-99)

RG-2012-778

Rettsavgjørelser fra EU-domstolen

C-509/09 - eDate Advertising and Others

C-128/11 UsedSoft

C-419/13 Art & Allposters International

Rettsavgjørelser fra Sverige

Högsta domstolen, NJA 1995 s. 256

Rettsavgjørelser fra USA

Lewis Galoob Toys, Inc. v. Nintendo of America, Inc.

Litteratur

Chern Chern, Joseph A., Testing Open Source Waters: Derivative Works Under GPLv3, *Chapman Law Review Volume 13*, 2009 s. 154

Lilleholt Lilleholt, Kåre, *Knophs oversikt over Norges rett*, 14. utgave, (Oslo 2014)

Lødrup Lødrup, Peder, *Lærebok i Erstatningsrett*, 6. utgave, (Oslo 2009)

Rognstad Rognstad, Ole-Andreas, *Opphavsrett*, (Oslo 2009)

Rognstad, Ole-Andreas, «Legally Flawed but Politically Sound? Digital Exhaustion of Copyright in Europe after UsedSoft», *Oslo Law Review 01/2014 (Volum 1)*, 2014

Kilder på Internett:

Rettsdata.no <http://www.retsdata.no> (Norsk Lovkommentar til åndsverkloven av 1961)

GNU.org <https://www.gnu.org/licenses/gpl-faq.html#GPLStaticVsDynamic>

GNU.org <https://www.gnu.org/licenses/gpl-faq.html#GPLPlugins>
GNU.org <https://www.gnu.org/licenses/old-licenses/gpl-2.0.html>
GNU.org <https://www.gnu.org/licenses/gpl-3.0.en.html>
FSFE.org <http://fsfe.org/campaigns/gplv3/torino-rms-transcript.en.html>
GNU.org <https://www.gnu.org/licenses/old-licenses/gpl-2.0-faq.html#MereAggregation>
LKML.org <https://lkml.org/lkml/2006/12/17/79>

Vedlegg

GNU GPL version 3

GNU GPL version 2

GNU General Public License

- A Quick Guide to GPLv3
- Why Upgrade to GPLv3
- Frequently Asked Questions about the GNU licenses
- How to use GNU licenses for your own software
- Translations of the GPL
- The GPL in other formats: plain text, Texinfo, LaTeX, standalone HTML, ODF, Docbook v4 or v5, Markdown, and RTF.
- GPLv3 logos to use with your project
- Old versions of the GNU GPL
- What to do if you see a possible GPL violation

GNU GENERAL PUBLIC LICENSE

Version 3, 29 June 2007

Copyright © 2007 Free Software Foundation, Inc. <<https://fsf.org/>>

Everyone is permitted to copy and distribute verbatim copies of this license document, but changing it is not allowed.

Preamble

The GNU General Public License is a free, copyleft license for software and other kinds of works.

The licenses for most software and other practical works are designed to take away your freedom to share and change the works. By contrast, the GNU General Public License is intended to guarantee your freedom to share and change all versions of a program--to make sure it remains free software for all its users. We, the Free Software Foundation, use the GNU General Public License for most of our software; it applies also to any other work released this way by its authors. You can apply it to your programs, too.

When we speak of free software, we are referring to freedom, not price. Our General Public Licenses are designed to make sure that you have the freedom to distribute copies of free software (and charge for them if you wish), that you receive source code or can get it if you want it, that you can change the software or use pieces of it in new free programs, and that you know you can do these things.

To protect your rights, we need to prevent others from denying you these rights or asking you to surrender the rights. Therefore, you have certain responsibilities if you distribute copies of the software, or if you modify it: responsibilities to respect the freedom of others.

For example, if you distribute copies of such a program, whether gratis or for a fee, you must pass on to the recipients the same freedoms that you received. You must make sure that they, too, receive or can get the source code. And you must show them these terms so they know their rights.

Developers that use the GNU GPL protect your rights with two steps: (1) assert copyright on the software, and (2) offer you this License giving you legal permission to copy, distribute and/or modify it.

For the developers' and authors' protection, the GPL clearly explains that there is no warranty for this free software. For both users' and authors' sake, the GPL requires that modified versions be marked as changed, so that their problems will not be attributed erroneously to authors of previous versions.

Some devices are designed to deny users access to install or run modified versions of the software inside them, although the manufacturer can do so. This is fundamentally incompatible with the aim of protecting users' freedom to change the software. The systematic pattern of such abuse occurs in the area of products for individuals to use, which is precisely where it is most unacceptable. Therefore, we have designed this version of the GPL to prohibit the practice for those products. If such problems arise substantially in other

domains, we stand ready to extend this provision to those domains in future versions of the GPL, as needed to protect the freedom of users.

Finally, every program is threatened constantly by software patents. States should not allow patents to restrict development and use of software on general-purpose computers, but in those that do, we wish to avoid the special danger that patents applied to a free program could make it effectively proprietary. To prevent this, the GPL assures that patents cannot be used to render the program non-free.

The precise terms and conditions for copying, distribution and modification follow.

TERMS AND CONDITIONS

0. Definitions.

“This License” refers to version 3 of the GNU General Public License.

“Copyright” also means copyright-like laws that apply to other kinds of works, such as semiconductor masks.

“The Program” refers to any copyrightable work licensed under this License. Each licensee is addressed as “you”. “Licensees” and “recipients” may be individuals or organizations.

To “modify” a work means to copy from or adapt all or part of the work in a fashion requiring copyright permission, other than the making of an exact copy. The resulting work is called a “modified version” of the earlier work or a work “based on” the earlier work.

A “covered work” means either the unmodified Program or a work based on the Program.

To “propagate” a work means to do anything with it that, without permission, would make you directly or secondarily liable for infringement under applicable copyright law, except executing it on a computer or modifying a private copy. Propagation includes copying, distribution (with or without modification), making available to the public, and in some countries other activities as well.

To “convey” a work means any kind of propagation that enables other parties to make or receive copies. Mere interaction with a user through a computer network, with no transfer of a copy, is not conveying.

An interactive user interface displays “Appropriate Legal Notices” to the extent that it includes a convenient and prominently visible feature that (1) displays an appropriate copyright notice, and (2) tells the user that there is no warranty for the work (except to the extent that warranties are provided), that licensees may convey the work under this License, and how to view a copy of this License. If the interface presents a list of user commands or options, such as a menu, a prominent item in the list meets this criterion.

1. Source Code.

The “source code” for a work means the preferred form of the work for making modifications to it. “Object code” means any non-source form of a work.

A “Standard Interface” means an interface that either is an official standard defined by a recognized standards body, or, in the case of interfaces specified for a particular programming language, one that is widely used among developers working in that language.

The “System Libraries” of an executable work include anything, other than the work as a whole, that (a) is included in the normal form of packaging a Major Component, but which is not part of that Major Component, and (b) serves only to enable use of the work with that Major Component, or to implement a Standard Interface for which an implementation is available to the public in source code form. A “Major Component”, in this context, means a major essential component (kernel, window system, and so on) of the specific operating system (if any) on which the executable work runs, or a compiler used to produce the work, or an object code interpreter used to run it.

The “Corresponding Source” for a work in object code form means all the source code needed to generate, install, and (for an executable work) run the object code and to modify the work, including scripts to control those activities. However, it does not include the work’s System Libraries, or general-purpose tools or generally available free programs which are used unmodified in performing those activities but which are not part of the work. For example, Corresponding Source includes interface definition files associated with source files for the work, and the source code for shared libraries and dynamically linked subprograms that

the work is specifically designed to require, such as by intimate data communication or control flow between those subprograms and other parts of the work.

The Corresponding Source need not include anything that users can regenerate automatically from other parts of the Corresponding Source.

The Corresponding Source for a work in source code form is that same work.

2. Basic Permissions.

All rights granted under this License are granted for the term of copyright on the Program, and are irrevocable provided the stated conditions are met. This License explicitly affirms your unlimited permission to run the unmodified Program. The output from running a covered work is covered by this License only if the output, given its content, constitutes a covered work. This License acknowledges your rights of fair use or other equivalent, as provided by copyright law.

You may make, run and propagate covered works that you do not convey, without conditions so long as your license otherwise remains in force. You may convey covered works to others for the sole purpose of having them make modifications exclusively for you, or provide you with facilities for running those works, provided that you comply with the terms of this License in conveying all material for which you do not control copyright. Those thus making or running the covered works for you must do so exclusively on your behalf, under your direction and control, on terms that prohibit them from making any copies of your copyrighted material outside their relationship with you.

Conveying under any other circumstances is permitted solely under the conditions stated below. Sublicensing is not allowed; section 10 makes it unnecessary.

3. Protecting Users' Legal Rights From Anti-Circumvention Law.

No covered work shall be deemed part of an effective technological measure under any applicable law fulfilling obligations under article 11 of the WIPO copyright treaty adopted on 20 December 1996, or similar laws prohibiting or restricting circumvention of such measures.

When you convey a covered work, you waive any legal power to forbid circumvention of technological measures to the extent such circumvention is effected by exercising rights under this License with respect to the covered work, and you disclaim any intention to limit operation or modification of the work as a means of enforcing, against the work's users, your or third parties' legal rights to forbid circumvention of technological measures.

4. Conveying Verbatim Copies.

You may convey verbatim copies of the Program's source code as you receive it, in any medium, provided that you conspicuously and appropriately publish on each copy an appropriate copyright notice; keep intact all notices stating that this License and any non-permissive terms added in accord with section 7 apply to the code; keep intact all notices of the absence of any warranty; and give all recipients a copy of this License along with the Program.

You may charge any price or no price for each copy that you convey, and you may offer support or warranty protection for a fee.

5. Conveying Modified Source Versions.

You may convey a work based on the Program, or the modifications to produce it from the Program, in the form of source code under the terms of section 4, provided that you also meet all of these conditions:

- a) The work must carry prominent notices stating that you modified it, and giving a relevant date.
- b) The work must carry prominent notices stating that it is released under this License and any conditions added under section 7. This requirement modifies the requirement in section 4 to “keep intact all notices”.
- c) You must license the entire work, as a whole, under this License to anyone who comes into possession of a copy. This License will therefore apply, along with any applicable section 7 additional terms, to the whole of the work, and all its parts, regardless of how they are packaged. This License gives no permission to license the work in any other way, but it does not invalidate such permission if you have separately received it.

- d) If the work has interactive user interfaces, each must display Appropriate Legal Notices; however, if the Program has interactive interfaces that do not display Appropriate Legal Notices, your work need not make them do so.

A compilation of a covered work with other separate and independent works, which are not by their nature extensions of the covered work, and which are not combined with it such as to form a larger program, in or on a volume of a storage or distribution medium, is called an “aggregate” if the compilation and its resulting copyright are not used to limit the access or legal rights of the compilation's users beyond what the individual works permit. Inclusion of a covered work in an aggregate does not cause this License to apply to the other parts of the aggregate.

6. Conveying Non-Source Forms.

You may convey a covered work in object code form under the terms of sections 4 and 5, provided that you also convey the machine-readable Corresponding Source under the terms of this License, in one of these ways:

- a) Convey the object code in, or embodied in, a physical product (including a physical distribution medium), accompanied by the Corresponding Source fixed on a durable physical medium customarily used for software interchange.
- b) Convey the object code in, or embodied in, a physical product (including a physical distribution medium), accompanied by a written offer, valid for at least three years and valid for as long as you offer spare parts or customer support for that product model, to give anyone who possesses the object code either (1) a copy of the Corresponding Source for all the software in the product that is covered by this License, on a durable physical medium customarily used for software interchange, for a price no more than your reasonable cost of physically performing this conveying of source, or (2) access to copy the Corresponding Source from a network server at no charge.
- c) Convey individual copies of the object code with a copy of the written offer to provide the Corresponding Source. This alternative is allowed only occasionally and noncommercially, and only if you received the object code with such an offer, in accord with subsection 6b.
- d) Convey the object code by offering access from a designated place (gratis or for a charge), and offer equivalent access to the Corresponding Source in the same way through the same place at no further charge. You need not require recipients to copy the Corresponding Source along with the object code. If the place to copy the object code is a network server, the Corresponding Source may be on a different server (operated by you or a third party) that supports equivalent copying facilities, provided you maintain clear directions next to the object code saying where to find the Corresponding Source. Regardless of what server hosts the Corresponding Source, you remain obligated to ensure that it is available for as long as needed to satisfy these requirements.
- e) Convey the object code using peer-to-peer transmission, provided you inform other peers where the object code and Corresponding Source of the work are being offered to the general public at no charge under subsection 6d.

A separable portion of the object code, whose source code is excluded from the Corresponding Source as a System Library, need not be included in conveying the object code work.

A “User Product” is either (1) a “consumer product”, which means any tangible personal property which is normally used for personal, family, or household purposes, or (2) anything designed or sold for incorporation into a dwelling. In determining whether a product is a consumer product, doubtful cases shall be resolved in favor of coverage. For a particular product received by a particular user, “normally used” refers to a typical or common use of that class of product, regardless of the status of the particular user or of the way in which the particular user actually uses, or expects or is expected to use, the product. A product is a consumer product regardless of whether the product has substantial commercial, industrial or non-consumer uses, unless such uses represent the only significant mode of use of the product.

“Installation Information” for a User Product means any methods, procedures, authorization keys, or other information required to install and execute modified versions of a covered work in that User Product from a modified version of its Corresponding Source. The information must suffice to ensure that the continued functioning of the modified object code is in no case prevented or interfered with solely because modification has been made.

If you convey an object code work under this section in, or with, or specifically for use in, a User Product, and the conveying occurs as part of a transaction in which the right of possession and use of the User Product is transferred to the recipient in perpetuity or for a fixed term (regardless of how the transaction is characterized), the Corresponding Source conveyed under this section must be accompanied by the Installation Information. But this requirement does not apply if neither you nor any third party retains the

ability to install modified object code on the User Product (for example, the work has been installed in ROM).

The requirement to provide Installation Information does not include a requirement to continue to provide support service, warranty, or updates for a work that has been modified or installed by the recipient, or for the User Product in which it has been modified or installed. Access to a network may be denied when the modification itself materially and adversely affects the operation of the network or violates the rules and protocols for communication across the network.

Corresponding Source conveyed, and Installation Information provided, in accord with this section must be in a format that is publicly documented (and with an implementation available to the public in source code form), and must require no special password or key for unpacking, reading or copying.

7. Additional Terms.

“Additional permissions” are terms that supplement the terms of this License by making exceptions from one or more of its conditions. Additional permissions that are applicable to the entire Program shall be treated as though they were included in this License, to the extent that they are valid under applicable law. If additional permissions apply only to part of the Program, that part may be used separately under those permissions, but the entire Program remains governed by this License without regard to the additional permissions.

When you convey a copy of a covered work, you may at your option remove any additional permissions from that copy, or from any part of it. (Additional permissions may be written to require their own removal in certain cases when you modify the work.) You may place additional permissions on material, added by you to a covered work, for which you have or can give appropriate copyright permission.

Notwithstanding any other provision of this License, for material you add to a covered work, you may (if authorized by the copyright holders of that material) supplement the terms of this License with terms:

- a) Disclaiming warranty or limiting liability differently from the terms of sections 15 and 16 of this License; or
- b) Requiring preservation of specified reasonable legal notices or author attributions in that material or in the Appropriate Legal Notices displayed by works containing it; or
- c) Prohibiting misrepresentation of the origin of that material, or requiring that modified versions of such material be marked in reasonable ways as different from the original version; or
- d) Limiting the use for publicity purposes of names of licensors or authors of the material; or
- e) Declining to grant rights under trademark law for use of some trade names, trademarks, or service marks; or
- f) Requiring indemnification of licensors and authors of that material by anyone who conveys the material (or modified versions of it) with contractual assumptions of liability to the recipient, for any liability that these contractual assumptions directly impose on those licensors and authors.

All other non-permissive additional terms are considered “further restrictions” within the meaning of section 10. If the Program as you received it, or any part of it, contains a notice stating that it is governed by this License along with a term that is a further restriction, you may remove that term. If a license document contains a further restriction but permits relicensing or conveying under this License, you may add to a covered work material governed by the terms of that license document, provided that the further restriction does not survive such relicensing or conveying.

If you add terms to a covered work in accord with this section, you must place, in the relevant source files, a statement of the additional terms that apply to those files, or a notice indicating where to find the applicable terms.

Additional terms, permissive or non-permissive, may be stated in the form of a separately written license, or stated as exceptions; the above requirements apply either way.

8. Termination.

You may not propagate or modify a covered work except as expressly provided under this License. Any attempt otherwise to propagate or modify it is void, and will automatically terminate your rights under this License (including any patent licenses granted under the third paragraph of section 11).

However, if you cease all violation of this License, then your license from a particular copyright holder is reinstated (a) provisionally, unless and until the copyright holder explicitly and finally terminates your

license, and (b) permanently, if the copyright holder fails to notify you of the violation by some reasonable means prior to 60 days after the cessation.

Moreover, your license from a particular copyright holder is reinstated permanently if the copyright holder notifies you of the violation by some reasonable means, this is the first time you have received notice of violation of this License (for any work) from that copyright holder, and you cure the violation prior to 30 days after your receipt of the notice.

Termination of your rights under this section does not terminate the licenses of parties who have received copies or rights from you under this License. If your rights have been terminated and not permanently reinstated, you do not qualify to receive new licenses for the same material under section 10.

9. Acceptance Not Required for Having Copies.

You are not required to accept this License in order to receive or run a copy of the Program. Ancillary propagation of a covered work occurring solely as a consequence of using peer-to-peer transmission to receive a copy likewise does not require acceptance. However, nothing other than this License grants you permission to propagate or modify any covered work. These actions infringe copyright if you do not accept this License. Therefore, by modifying or propagating a covered work, you indicate your acceptance of this License to do so.

10. Automatic Licensing of Downstream Recipients.

Each time you convey a covered work, the recipient automatically receives a license from the original licensors, to run, modify and propagate that work, subject to this License. You are not responsible for enforcing compliance by third parties with this License.

An “entity transaction” is a transaction transferring control of an organization, or substantially all assets of one, or subdividing an organization, or merging organizations. If propagation of a covered work results from an entity transaction, each party to that transaction who receives a copy of the work also receives whatever licenses to the work the party's predecessor in interest had or could give under the previous paragraph, plus a right to possession of the Corresponding Source of the work from the predecessor in interest, if the predecessor has it or can get it with reasonable efforts.

You may not impose any further restrictions on the exercise of the rights granted or affirmed under this License. For example, you may not impose a license fee, royalty, or other charge for exercise of rights granted under this License, and you may not initiate litigation (including a cross-claim or counterclaim in a lawsuit) alleging that any patent claim is infringed by making, using, selling, offering for sale, or importing the Program or any portion of it.

11. Patents.

A “contributor” is a copyright holder who authorizes use under this License of the Program or a work on which the Program is based. The work thus licensed is called the contributor's “contributor version”.

A contributor's “essential patent claims” are all patent claims owned or controlled by the contributor, whether already acquired or hereafter acquired, that would be infringed by some manner, permitted by this License, of making, using, or selling its contributor version, but do not include claims that would be infringed only as a consequence of further modification of the contributor version. For purposes of this definition, “control” includes the right to grant patent sublicenses in a manner consistent with the requirements of this License.

Each contributor grants you a non-exclusive, worldwide, royalty-free patent license under the contributor's essential patent claims, to make, use, sell, offer for sale, import and otherwise run, modify and propagate the contents of its contributor version.

In the following three paragraphs, a “patent license” is any express agreement or commitment, however denominated, not to enforce a patent (such as an express permission to practice a patent or covenant not to sue for patent infringement). To “grant” such a patent license to a party means to make such an agreement or commitment not to enforce a patent against the party.

If you convey a covered work, knowingly relying on a patent license, and the Corresponding Source of the work is not available for anyone to copy, free of charge and under the terms of this License, through a publicly available network server or other readily accessible means, then you must either (1) cause the

Corresponding Source to be so available, or (2) arrange to deprive yourself of the benefit of the patent license for this particular work, or (3) arrange, in a manner consistent with the requirements of this License, to extend the patent license to downstream recipients. “Knowingly relying” means you have actual knowledge that, but for the patent license, your conveying the covered work in a country, or your recipient's use of the covered work in a country, would infringe one or more identifiable patents in that country that you have reason to believe are valid.

If, pursuant to or in connection with a single transaction or arrangement, you convey, or propagate by procuring conveyance of, a covered work, and grant a patent license to some of the parties receiving the covered work authorizing them to use, propagate, modify or convey a specific copy of the covered work, then the patent license you grant is automatically extended to all recipients of the covered work and works based on it.

A patent license is “discriminatory” if it does not include within the scope of its coverage, prohibits the exercise of, or is conditioned on the non-exercise of one or more of the rights that are specifically granted under this License. You may not convey a covered work if you are a party to an arrangement with a third party that is in the business of distributing software, under which you make payment to the third party based on the extent of your activity of conveying the work, and under which the third party grants, to any of the parties who would receive the covered work from you, a discriminatory patent license (a) in connection with copies of the covered work conveyed by you (or copies made from those copies), or (b) primarily for and in connection with specific products or compilations that contain the covered work, unless you entered into that arrangement, or that patent license was granted, prior to 28 March 2007.

Nothing in this License shall be construed as excluding or limiting any implied license or other defenses to infringement that may otherwise be available to you under applicable patent law.

12. No Surrender of Others' Freedom.

If conditions are imposed on you (whether by court order, agreement or otherwise) that contradict the conditions of this License, they do not excuse you from the conditions of this License. If you cannot convey a covered work so as to satisfy simultaneously your obligations under this License and any other pertinent obligations, then as a consequence you may not convey it at all. For example, if you agree to terms that obligate you to collect a royalty for further conveying from those to whom you convey the Program, the only way you could satisfy both those terms and this License would be to refrain entirely from conveying the Program.

13. Use with the GNU Affero General Public License.

Notwithstanding any other provision of this License, you have permission to link or combine any covered work with a work licensed under version 3 of the GNU Affero General Public License into a single combined work, and to convey the resulting work. The terms of this License will continue to apply to the part which is the covered work, but the special requirements of the GNU Affero General Public License, section 13, concerning interaction through a network will apply to the combination as such.

14. Revised Versions of this License.

The Free Software Foundation may publish revised and/or new versions of the GNU General Public License from time to time. Such new versions will be similar in spirit to the present version, but may differ in detail to address new problems or concerns.

Each version is given a distinguishing version number. If the Program specifies that a certain numbered version of the GNU General Public License “or any later version” applies to it, you have the option of following the terms and conditions either of that numbered version or of any later version published by the Free Software Foundation. If the Program does not specify a version number of the GNU General Public License, you may choose any version ever published by the Free Software Foundation.

If the Program specifies that a proxy can decide which future versions of the GNU General Public License can be used, that proxy's public statement of acceptance of a version permanently authorizes you to choose that version for the Program.

Later license versions may give you additional or different permissions. However, no additional obligations are imposed on any author or copyright holder as a result of your choosing to follow a later version.

15. Disclaimer of Warranty.

THERE IS NO WARRANTY FOR THE PROGRAM, TO THE EXTENT PERMITTED BY APPLICABLE LAW. EXCEPT WHEN OTHERWISE STATED IN WRITING THE COPYRIGHT HOLDERS AND/OR OTHER PARTIES PROVIDE THE PROGRAM "AS IS" WITHOUT WARRANTY OF ANY KIND, EITHER EXPRESSED OR IMPLIED, INCLUDING, BUT NOT LIMITED TO, THE IMPLIED WARRANTIES OF MERCHANTABILITY AND FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE. THE ENTIRE RISK AS TO THE QUALITY AND PERFORMANCE OF THE PROGRAM IS WITH YOU. SHOULD THE PROGRAM PROVE DEFECTIVE, YOU ASSUME THE COST OF ALL NECESSARY SERVICING, REPAIR OR CORRECTION.

16. Limitation of Liability.

IN NO EVENT UNLESS REQUIRED BY APPLICABLE LAW OR AGREED TO IN WRITING WILL ANY COPYRIGHT HOLDER, OR ANY OTHER PARTY WHO MODIFIES AND/OR CONVEYS THE PROGRAM AS PERMITTED ABOVE, BE LIABLE TO YOU FOR DAMAGES, INCLUDING ANY GENERAL, SPECIAL, INCIDENTAL OR CONSEQUENTIAL DAMAGES ARISING OUT OF THE USE OR INABILITY TO USE THE PROGRAM (INCLUDING BUT NOT LIMITED TO LOSS OF DATA OR DATA BEING RENDERED INACCURATE OR LOSSES SUSTAINED BY YOU OR THIRD PARTIES OR A FAILURE OF THE PROGRAM TO OPERATE WITH ANY OTHER PROGRAMS), EVEN IF SUCH HOLDER OR OTHER PARTY HAS BEEN ADVISED OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

17. Interpretation of Sections 15 and 16.

If the disclaimer of warranty and limitation of liability provided above cannot be given local legal effect according to their terms, reviewing courts shall apply local law that most closely approximates an absolute waiver of all civil liability in connection with the Program, unless a warranty or assumption of liability accompanies a copy of the Program in return for a fee.

END OF TERMS AND CONDITIONS

How to Apply These Terms to Your New Programs

If you develop a new program, and you want it to be of the greatest possible use to the public, the best way to achieve this is to make it free software which everyone can redistribute and change under these terms.

To do so, attach the following notices to the program. It is safest to attach them to the start of each source file to most effectively state the exclusion of warranty; and each file should have at least the "copyright" line and a pointer to where the full notice is found.

```
<one line to give the program's name and a brief idea of what it does.>
Copyright (C) <year> <name of author>

This program is free software: you can redistribute it and/or modify
it under the terms of the GNU General Public License as published by
the Free Software Foundation, either version 3 of the License, or
(at your option) any later version.

This program is distributed in the hope that it will be useful,
but WITHOUT ANY WARRANTY; without even the implied warranty of
MERCHANTABILITY or FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE. See the
GNU General Public License for more details.

You should have received a copy of the GNU General Public License
along with this program. If not, see <https://www.gnu.org/licenses/>.
```

Also add information on how to contact you by electronic and paper mail.

If the program does terminal interaction, make it output a short notice like this when it starts in an interactive mode:

```
<program> Copyright (C) <year> <name of author>
This program comes with ABSOLUTELY NO WARRANTY; for details type `show w'.
This is free software, and you are welcome to redistribute it
under certain conditions; type `show c' for details.
```

The hypothetical commands ``show w'` and ``show c'` should show the appropriate parts of the General Public License. Of course, your program's commands might be different; for a GUI interface, you would use an “about box”.

You should also get your employer (if you work as a programmer) or school, if any, to sign a “copyright disclaimer” for the program, if necessary. For more information on this, and how to apply and follow the GNU GPL, see [<https://www.gnu.org/licenses/>](https://www.gnu.org/licenses/).

The GNU General Public License does not permit incorporating your program into proprietary programs. If your program is a subroutine library, you may consider it more useful to permit linking proprietary applications with the library. If this is what you want to do, use the GNU Lesser General Public License instead of this License. But first, please read [<https://www.gnu.org/licenses/why-not-lgpl.html>](https://www.gnu.org/licenses/why-not-lgpl.html).

Copyright notice above.

Everyone is permitted to copy and distribute verbatim copies of this license document, but changing it is not allowed.

GNU General Public License, version 2

- The latest version of the GPL, version 3
- What to do if you see a possible GPL violation
- Translations of GPLv2
- GPLv2 Frequently Asked Questions
- The GNU General Public License version 2 (GPLv2) in other formats: plain text, Texinfo, LaTeX, standalone HTML, Docbook, Markdown, ODF, RTF

Table of Contents

- GNU GENERAL PUBLIC LICENSE
 - Preamble
 - TERMS AND CONDITIONS FOR COPYING, DISTRIBUTION AND MODIFICATION
 - How to Apply These Terms to Your New Programs

GNU GENERAL PUBLIC LICENSE

Version 2, June 1991

Copyright (C) 1989, 1991 Free Software Foundation, Inc.
51 Franklin Street, Fifth Floor, Boston, MA 02110-1301, USA

Everyone is permitted to copy and distribute verbatim copies
of this license document, but changing it is not allowed.

Preamble

The licenses for most software are designed to take away your freedom to share and change it. By contrast, the GNU General Public License is intended to guarantee your freedom to share and change free software--to make sure the software is free for all its users. This General Public License applies to most of the Free Software Foundation's software and to any other program whose authors commit to using it. (Some other Free Software Foundation software is covered by the GNU Lesser General Public License instead.) You can apply it to your programs, too.

When we speak of free software, we are referring to freedom, not price. Our General Public Licenses are designed to make sure that you have the freedom to distribute copies of free software (and charge for this service if you wish), that you receive source code or can get it if you want it, that you can change the software or use pieces of it in new free programs; and that you know you can do these things.

To protect your rights, we need to make restrictions that forbid anyone to deny you these rights or to ask you to surrender the rights. These restrictions translate to certain responsibilities for you if you distribute copies of the software, or if you modify it.

For example, if you distribute copies of such a program, whether gratis or for a fee, you must give the recipients all the rights that you have. You must make sure that they, too, receive or can get the source code. And you must show them these terms so they know their rights.

We protect your rights with two steps: (1) copyright the software, and (2) offer you this license which gives you legal permission to copy, distribute and/or modify the software.

Also, for each author's protection and ours, we want to make certain that everyone understands that there is no warranty for this free software. If the software is modified by someone else and passed on, we want its recipients to know that what they have is not the original, so that any problems introduced by others will not reflect on the original authors' reputations.

Finally, any free program is threatened constantly by software patents. We wish to avoid the danger that redistributors of a free program will individually obtain patent licenses, in effect making the program proprietary. To prevent this, we have made it clear that any patent must be licensed for everyone's free use or not licensed at all.

The precise terms and conditions for copying, distribution and modification follow.

TERMS AND CONDITIONS FOR COPYING, DISTRIBUTION AND MODIFICATION

0. This License applies to any program or other work which contains a notice placed by the copyright holder saying it may be distributed under the terms of this General Public License. The "Program", below, refers to any such program or work, and a "work based on the Program" means either the Program or any derivative work under copyright law: that is to say, a work containing the Program or a portion of it, either verbatim or with modifications and/or translated into another language. (Hereinafter, translation is included without limitation in the term "modification".) Each licensee is addressed as "you".

Activities other than copying, distribution and modification are not covered by this License; they are outside its scope. The act of running the Program is not restricted, and the output from the Program is covered only if its contents constitute a work based on the Program (independent of having been made by running the Program). Whether that is true depends on what the Program does.

1. You may copy and distribute verbatim copies of the Program's source code as you receive it, in any medium, provided that you conspicuously and appropriately publish on each copy an appropriate copyright notice and disclaimer of warranty; keep intact all the notices that refer to this License and to the absence of any warranty; and give any other recipients of the Program a copy of this License along with the Program.

You may charge a fee for the physical act of transferring a copy, and you may at your option offer warranty protection in exchange for a fee.

2. You may modify your copy or copies of the Program or any portion of it, thus forming a work based on the Program, and copy and distribute such modifications or work under the terms of Section 1 above, provided that you also meet all of these conditions:

a) You must cause the modified files to carry prominent notices stating that you changed the files and the date of any change.

b) You must cause any work that you distribute or publish, that in whole or in part contains or is derived from the Program or any part thereof, to be licensed as a whole at no charge to all third parties under the terms of this License.

c) If the modified program normally reads commands interactively when run, you must cause it, when started running for such interactive use in the most ordinary way, to print or display an announcement including an appropriate copyright notice and a notice that there is no warranty (or else, saying that you provide a warranty) and that users may redistribute the program under these conditions, and telling the user how to view a copy of this License. (Exception: if the Program itself is interactive but does not normally print such an announcement, your work based on the Program is not required to print an announcement.)

These requirements apply to the modified work as a whole. If identifiable sections of that work are not derived from the Program, and can be reasonably considered independent and separate works in themselves, then this License, and its terms, do not apply to those sections when you distribute them as separate works. But when you distribute the same sections as part of a whole which is a work based on the Program, the distribution of the whole must be on the terms of this License, whose permissions for other licensees extend to the entire whole, and thus to each and every part regardless of who wrote it.

Thus, it is not the intent of this section to claim rights or contest your rights to work written entirely by you; rather, the intent is to exercise the right to control the distribution of derivative or collective works based on the Program.

In addition, mere aggregation of another work not based on the Program with the Program (or with a work based on the Program) on a volume of a storage or distribution medium does not bring the other work under the scope of this License.

3. You may copy and distribute the Program (or a work based on it, under Section 2) in object code or executable form under the terms of Sections 1 and 2 above provided that you also do one of the following:

a) Accompany it with the complete corresponding machine-readable source code, which must be distributed under the terms of Sections 1 and 2 above on a medium customarily used for software interchange; or,

b) Accompany it with a written offer, valid for at least three years, to give any third party, for a charge no more than your cost of physically performing source distribution, a complete machine-

readable copy of the corresponding source code, to be distributed under the terms of Sections 1 and 2 above on a medium customarily used for software interchange; or,

c) Accompany it with the information you received as to the offer to distribute corresponding source code. (This alternative is allowed only for noncommercial distribution and only if you received the program in object code or executable form with such an offer, in accord with Subsection b above.)

The source code for a work means the preferred form of the work for making modifications to it. For an executable work, complete source code means all the source code for all modules it contains, plus any associated interface definition files, plus the scripts used to control compilation and installation of the executable. However, as a special exception, the source code distributed need not include anything that is normally distributed (in either source or binary form) with the major components (compiler, kernel, and so on) of the operating system on which the executable runs, unless that component itself accompanies the executable.

If distribution of executable or object code is made by offering access to copy from a designated place, then offering equivalent access to copy the source code from the same place counts as distribution of the source code, even though third parties are not compelled to copy the source along with the object code.

4. You may not copy, modify, sublicense, or distribute the Program except as expressly provided under this License. Any attempt otherwise to copy, modify, sublicense or distribute the Program is void, and will automatically terminate your rights under this License. However, parties who have received copies, or rights, from you under this License will not have their licenses terminated so long as such parties remain in full compliance.

5. You are not required to accept this License, since you have not signed it. However, nothing else grants you permission to modify or distribute the Program or its derivative works. These actions are prohibited by law if you do not accept this License. Therefore, by modifying or distributing the Program (or any work based on the Program), you indicate your acceptance of this License to do so, and all its terms and conditions for copying, distributing or modifying the Program or works based on it.

6. Each time you redistribute the Program (or any work based on the Program), the recipient automatically receives a license from the original licensor to copy, distribute or modify the Program subject to these terms and conditions. You may not impose any further restrictions on the recipients' exercise of the rights granted herein. You are not responsible for enforcing compliance by third parties to this License.

7. If, as a consequence of a court judgment or allegation of patent infringement or for any other reason (not limited to patent issues), conditions are imposed on you (whether by court order, agreement or otherwise) that contradict the conditions of this License, they do not excuse you from the conditions of this License. If you cannot distribute so as to satisfy simultaneously your obligations under this License and any other pertinent obligations, then as a consequence you may not distribute the Program at all. For example, if a patent license would not permit royalty-free redistribution of the Program by all those who receive copies directly or indirectly through you, then the only way you could satisfy both it and this License would be to refrain entirely from distribution of the Program.

If any portion of this section is held invalid or unenforceable under any particular circumstance, the balance of the section is intended to apply and the section as a whole is intended to apply in other circumstances.

It is not the purpose of this section to induce you to infringe any patents or other property right claims or to contest validity of any such claims; this section has the sole purpose of protecting the integrity of the free software distribution system, which is implemented by public license practices. Many people have made generous contributions to the wide range of software distributed through that system in reliance on consistent application of that system; it is up to the author/donor to decide if he or she is willing to distribute software through any other system and a licensee cannot impose that choice.

This section is intended to make thoroughly clear what is believed to be a consequence of the rest of this License.

8. If the distribution and/or use of the Program is restricted in certain countries either by patents or by copyrighted interfaces, the original copyright holder who places the Program under this License may add an explicit geographical distribution limitation excluding those countries, so that distribution is permitted only in or among countries not thus excluded. In such case, this License incorporates the limitation as if written in the body of this License.

9. The Free Software Foundation may publish revised and/or new versions of the General Public License from time to time. Such new versions will be similar in spirit to the present version, but may differ in detail to address new problems or concerns.

Each version is given a distinguishing version number. If the Program specifies a version number of this License which applies to it and "any later version", you have the option of following the terms and conditions either of that version or of any later version published by the Free Software Foundation. If the Program does not specify a version number of this License, you may choose any version ever published by the Free Software Foundation.

10. If you wish to incorporate parts of the Program into other free programs whose distribution conditions are different, write to the author to ask for permission. For software which is copyrighted by the Free Software Foundation, write to the Free Software Foundation; we sometimes make exceptions for this. Our decision will be guided by the two goals of preserving the free status of all derivatives of our free software and of promoting the sharing and reuse of software generally.

NO WARRANTY

11. BECAUSE THE PROGRAM IS LICENSED FREE OF CHARGE, THERE IS NO WARRANTY FOR THE PROGRAM, TO THE EXTENT PERMITTED BY APPLICABLE LAW. EXCEPT WHEN OTHERWISE STATED IN WRITING THE COPYRIGHT HOLDERS AND/OR OTHER PARTIES PROVIDE THE PROGRAM "AS IS" WITHOUT WARRANTY OF ANY KIND, EITHER EXPRESSED OR IMPLIED, INCLUDING, BUT NOT LIMITED TO, THE IMPLIED WARRANTIES OF MERCHANTABILITY AND FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE. THE ENTIRE RISK AS TO THE QUALITY AND PERFORMANCE OF THE PROGRAM IS WITH YOU. SHOULD THE PROGRAM PROVE DEFECTIVE, YOU ASSUME THE COST OF ALL NECESSARY SERVICING, REPAIR OR CORRECTION.

12. IN NO EVENT UNLESS REQUIRED BY APPLICABLE LAW OR AGREED TO IN WRITING WILL ANY COPYRIGHT HOLDER, OR ANY OTHER PARTY WHO MAY MODIFY AND/OR REDISTRIBUTE THE PROGRAM AS PERMITTED ABOVE, BE LIABLE TO YOU FOR DAMAGES, INCLUDING ANY GENERAL, SPECIAL, INCIDENTAL OR CONSEQUENTIAL DAMAGES ARISING OUT OF THE USE OR INABILITY TO USE THE PROGRAM (INCLUDING BUT NOT LIMITED TO LOSS OF DATA OR DATA BEING RENDERED INACCURATE OR LOSSES SUSTAINED BY YOU OR THIRD PARTIES OR A FAILURE OF THE PROGRAM TO OPERATE WITH ANY OTHER PROGRAMS), EVEN IF SUCH HOLDER OR OTHER PARTY HAS BEEN ADVISED OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

END OF TERMS AND CONDITIONS

How to Apply These Terms to Your New Programs

If you develop a new program, and you want it to be of the greatest possible use to the public, the best way to achieve this is to make it free software which everyone can redistribute and change under these terms.

To do so, attach the following notices to the program. It is safest to attach them to the start of each source file to most effectively convey the exclusion of warranty; and each file should have at least the "copyright" line and a pointer to where the full notice is found.

```
.....
one line to give the program's name and an idea of what it does.
Copyright (C) yyyy name of author

This program is free software; you can redistribute it and/or
modify it under the terms of the GNU General Public License
as published by the Free Software Foundation; either version 2
of the License, or (at your option) any later version.

This program is distributed in the hope that it will be useful,
but WITHOUT ANY WARRANTY; without even the implied warranty of
MERCHANTABILITY or FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE. See the
GNU General Public License for more details.

You should have received a copy of the GNU General Public License
along with this program; if not, write to the Free Software
Foundation, Inc., 51 Franklin Street, Fifth Floor, Boston, MA 02110-1301, USA.
.....
```

Also add information on how to contact you by electronic and paper mail.

If the program is interactive, make it output a short notice like this when it starts in an interactive mode:

```
.....
Gnomovision version 69, Copyright (C) year name of author
Gnomovision comes with ABSOLUTELY NO WARRANTY; for details
.....
```

```
type `show w'. This is free software, and you are welcome
to redistribute it under certain conditions; type `show c'
for details.
```

The hypothetical commands `show w' and `show c' should show the appropriate parts of the General Public License. Of course, the commands you use may be called something other than `show w' and `show c'; they could even be mouse-clicks or menu items--whatever suits your program.

You should also get your employer (if you work as a programmer) or your school, if any, to sign a "copyright disclaimer" for the program, if necessary. Here is a sample; alter the names:

```
Yoyodyne, Inc., hereby disclaims all copyright
interest in the program `Gnomovision'
(which makes passes at compilers) written
by James Hacker.
```

```
signature of Ty Coon, 1 April 1989
Ty Coon, President of Vice
```

This General Public License does not permit incorporating your program into proprietary programs. If your program is a subroutine library, you may consider it more useful to permit linking proprietary applications with the library. If this is what you want to do, use the GNU Lesser General Public License instead of this License.

Copyright notice above.